

TJÄNAR GIFTA OCH SAMBOENDE MÄN MERA?

- *En empirisk analys av partnerpremien på den finska arbetsmarknaden*

Emilia Seger

Pro gradu-avhandling i nationalekonomi

Handledare: Edvard Johansson

Fakulteten för samhällsvetenskaper och ekonomi

Åbo Akademi

Våren 2021

ÅBO AKADEMI – FAKULTETEN FÖR SAMHÄLLSVETENSKAPER OCH EKONOMI

Abstrakt för avhandling pro gradu

Ämne: Nationalekonomi	
Författare: Emilia Seger	
Arbetets titel: TJÄNAR GIFTA OCH SAMBOENDE MÄN MERA? – En empirisk analys av partnerpremien på den finska arbetsmarknaden	
Handledare: Edvard Johansson	
Abstrakt:	
<p>Tjänar gifta och samboende män mera än ensamstående män? De flesta nationalekonomer är idag ense om att svaret på frågan är ja, män som bor tillsammans med en partner tjänar mera. Men det råder långt ifrån konsensus om varför det uppstår en så kallad <i>partnerpremie</i>. En del ekonomer hävdar att premien uppstår på grund av att äktenskapet gör män mera produktiva medan andra hävdar att premien de facto uppstår på grund av selektion. Det finns även studier som indikerar att partnerpremien i själva verket grundar sig på diskriminering. Syftet med avhandlingen är att studera om det finns en partnerpremie på den finska arbetsmarknaden samt om premien beror på selektion, diskriminering eller skillnader i produktivitet.</p> <p>Analysen utförs med tvärsnittsdata insamlad av OECD för programmet PIAAC (eng. <i>The Programme for the International Assessment of Adult Competencies</i>). Forskningsfrågan besvaras genom att utföra en OLS-regressionsanalys och en matchningsanalys.</p> <p>Jag finner att en stor del av partnerpremien går att förklara med selektion. Högproduktiva män gifter sig och bor tillsammans med en partner och partnerskapet i sig påverkar inte en man lön. Jag finner även att män med låga inkomster tjänar mest på att gifta sig eller att bo tillsammans med en partner. Vad resultatet beror på kan min analys inte svara på. Tidigare forskning indikerar att detta kan tyda på diskriminering men frågeställningen kräver vidare forskning. Jag finner inget stöd för att partnerskap gör män mera produktiva på arbetsmarknaden.</p> <p>Studien bidrar till att bättre förstå hur marknadslöner bestäms samt hur arbetsbördan fördelas mellan par. Studier om partnerpremien vittnar även om politiska reformers effekt.</p>	
Nyckelord: partnerpremie, äktenskapspremie, löneskillnader, produktivitet, specialisering, selektion, diskriminering	
Datum: 13.6.2021	Sidoantal: 65

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

1	INLEDNING	1
2	TIDIGARE FORSKNING	5
2.1	PRODUKTIVITETSHYPOTEBEN	5
2.2	DISKRIMINERINGSHYPOTEBEN	9
2.3	SELEKTIONSHYPOTEBEN.....	11
3	TEORI	15
3.1	LÖNEBILDNINGSTEORI OCH HUMANKAPITAL.....	15
3.2	PARTNERPREMIEN	18
3.2.1	<i>PRODUKTIVITET OCH SPECIALISERING</i>	18
3.2.2	<i>DISKRIMINERING</i>	21
3.2.3	<i>SELEKTION</i>	22
4	DATA	24
4.1	TJÄNAR GIFTA OCH SAMBOENDE MERA?.....	24
4.2	BAKGRUND, ARBETSMILJÖ OCH KOMPETENS	27
4.3	BEGRÄNSNINGAR	30
5	EMPIRISK FORSKNINGSMETOD	32
5.1	MINCERS LÖNEEKVATION	32
5.1.1	<i>ROBUSTHET OCH HETEROGENITET</i>	35
5.2	NÄRMASTE GRANNE.....	37
6	RESULTAT OCH ANALYS	38
6.1	PARTNERPREMIEN I FINLAND.....	38
6.2	SPECIALISERING, FÖRUTSÄTTNING FÖR PRODUKTIVITET? ...	42
6.3	SPELAR BAKGRUND OCH INKOMST ROLL?	45
6.4	MATCHNINGSANALYS	48

7	AVSLUTANDE DISKUSSION.....	49
	LITTERATURFÖRTECKNING.....	52
	APPENDIX.....	59

1 INLEDNING

De flesta nationalekonomer är idag ense om att gifta män tjänar mera än ogifta (se bland annat Hill 1979; Korenman & Neumark 1991; McDonald 2020). Ändå råder ovisshet gällande orsakerna till att gifta män tjänar mera än ensamstående män samt om giftermål i sig är orsaken till den så kallade *äktenskapspremien*. Trots att äktenskapspremien har studerats flitigt under flera decennier är det oklart om partnerskap i sig bidrar till högre lön eller om högre lön och partnerskap enbart korrelerar med varandra och lönepremien de facto beror på en selektionseffekt. Syftet med avhandlingen är att studera om gifta och samboende män tjänar mera än ensamstående män på den finska arbetsmarknaden samt vad denna *partnerpremie* beror på.

Frågeställningen är intressant och viktig på både individ- och samhällsnivå. Ökad kunskap om äktenskapspremiens orsaker kan bidra till att bättre förstå hur löner bestäms samt hur hushållsarbete och förvärvsarbete delas upp mellan makar. Flera politiska reformer, som exempelvis subventionerad barnomsorg och särbeskattning av makarnas arbetsinkomster, har stiftats för att öka kvinnors arbetskraftsdeltagande, samt för att jämna ut arbetsbördan i hemmet och på arbetsmarknaden. Kunskap om äktenskapspremien kan även bidra till bättre uppfattning av löneskillnaden mellan könen (Neumark 1988). Hur stor är då äktenskapspremien? Empiriska studier finner att en amerikanska gifta män tjänar upp till 20 procent mera än ensamstående män (se bland annat Korenman & Neumark 1991, Chun & Lee 2001, de Linde Leonard & Stanley 2015). Den svenska och den finska äktenskapspremien ligger runt 10 procent (Richardson 2000a; Sundqvist 1994). Den finska studien är dock inte fullständigt jämförbar med den svenska studien bland annat på grund av skillnader i metod. I Schweiz tjänar en gift man cirka 3 procent mera än en ogift man (McDonald 2020).

Sundqvist (1994) är enligt min kännedom den enda som undersökt den finska äktenskapspremien. Idag utmanas kärnfamiljen av nya former av familjetyper, och

antalet äkta par med barn har sjunkit med cirka 15 % under de senaste knappa tre decennierna medan antalet sambor med barn och sambor utan barn har ökat. Äkta par eller registrerade par utan barn är idag den vanligaste familjetypen (Findikator 2021). Det finns med andra ord skäl att studera premien även för män i samboförhållande.

I min avhandling fokuserar jag främst på *produktivitetshypotesen*, *diskrimineringshypotesen* och *selektionshypotesen*. Produktivitetshypotesen har sin grund i Beckers (1991) specialiseringsmodell och antar att män som är gifta eller som bor tillsammans med en partner är mera produktiva än ensamstående män, vilket bidrar till att gifta eller samboende män tjänar mera. En ensamstående man måste allokera sin tid dels på arbetsmarknaden och dels i hushållet. En gift eller samboende man kan däremot allokera all sin tid på arbetsmarknaden och investera i sitt humankapital, vilket ökar mannens produktivitet på arbetsmarknaden. Hypotesen antar att den gifta eller den samboende mannens partner allokerar all eller en del av sin tid i hushållet. Diskrimineringshypotesen antar däremot att arbetsgivare föredrar gifta eller samboende män. Arbetsgivare kan föredra gifta eller samboende män för att giftermålet eller partnerskapet i sig anses vara en merit (Maasoumi, Millimet & Sarkar 2009). Arbetsgivare kan också föredra arbetstagare med partner och barn, inte på grund av att gifta eller samboende män är mera produktiva utan för att de har en större försörjningsbörda (Hill 1979). I analysen beaktas dock att partnerskap inte automatiskt innebära faderskap. Både produktivitetshypotesen och diskrimineringshypotesen antar att partnerskapet eller giftermålet i sig är orsaken till att det uppstår en partnerpremie. Selektionshypotesen antar att män med vissa karaktärsdrag och egenskaper är mera produktiva på arbetsmarknaden, men även mera attraktiva på äktenskapsmarknaden. Dessa högproduktiva män bor tillsammans med en partner men partnerskapet påverkar inte mannens produktivitet på arbetsmarknaden, och då två lika produktiva män jämförs med varandra uppstår ingen partnerpremie (McDonald 2020).

I avhandlingen utförs en empirisk analys där de ovan nämnda hypoteserna prövas. Analysen är inspirerad av Richardsons (2000a; 2000b; 1997a; 1997b) studier främst

på grund av att Richardsons datamaterial är jämförbart med datamaterialet som används i min analys. Datamaterialet som används i analysen är insamlad av OECD för programmet PIAAC¹ år 2011–2012. I analysen använder jag en utarbetad version av Mincers löneekvation för att estimerar hur giftermål och partnerskap påverkar timlönen. I löneekvationen inkluderas ett antal kontrollvariabler som beskriver individen och individens arbetsmiljö. Som regressionsmetod tillämpas minstakvadratmetoden (OLS-metoden) och jag utför en matchningsanalys enligt *nearest neighbour* (närmaste granne, egen översättning),

Tjänar gifta och samboende män mera? Resultatet i min analys tyder på att det förekommer en partnerpremie på den finska arbetsmarknaden. Då jag inkluderar alla kontrollvariabler faller premien till 3,5 procent. Med andra ord kan en stor del av premien förklaras med selektion, högproduktiva män gifter sig och bor tillsammans med en partner men partnerskapet i sig påverkar inte lönen. Vad beror då den resterande premien på? Produktivitetshypotesen studeras genom att granska om män vars partner är sysselsatt i hemmet tjänar mera. Jag finner inte stöd för produktivitetshypotesen och mina resultat indikerar de facto att män vars partner arbetar heltid tjänar mest. Jag vill dock betona att produktivitetshypotesen studeras mycket begränsat i min avhandling. Slutligen studerar jag om familjebakgrund eller inkomstnivå påverkar utfallet. Jag finner att manliga låginkomsttagare tenderar tjäna mest på att gifta sig. Vad detta beror på kan min empiriska analys inte svara på, men tidigare forskning indikerar att partnerpremien bland manliga låginkomsttagare kan förklaras med diskriminering (Maasoumi, Millimet & Sarkar 2009). Jag finner däremot inte att arbetsgivare föredrar män med större försörjningsbörda.

Till näst presenteras tidigare forskning. I detta sammanhang är det naturligt att först presentera tidigare studier där respektive hypotes introduceras i en mera allmän bemärkelse. I kapitel 3 presenteras lönebildningsteori samt det teoretiska ramverket för respektive hypotes. I kapitel 4 presenteras data som används i den empiriska

¹ PIAAC (eng. *The Programme for the International Assessment of Adult Competencies*).

analysen och i kapitel 5 presenteras metoderna. Analysens resultat presenteras i kapitel 6. Avhandlingen avslutas med en sammanfattande diskussion.

2 TIDIGARE FORSKNING

Gifta och samboende män tjänar mera än ensamstående män. Den manliga äktenskapspremien har i flera decennier studerats, men ändå har ekonomer inte kunnat fastställa om det är äktenskapet i sig som bidrar till produktivitet eller om högproduktiva män är mera attraktiva makar och äktenskapspremien uppstår på grund av en selektionseffekt. Produktivitetshypotesen och diskrimineringshypotesen bygger på antagandet om att äktenskap har en kausal effekt på mäns löner medan selektionshypotesen bygger på antagandet om att lönepremien är ett resultat av utelämnade variabler och att äktenskap inte har en kausal effekt på produktivitet eller lön. Nedan presenteras ett antal tidigare studier för respektive hypotes² och de mest relevanta studierna för avhandlingen sammanfattas i slutet av detta kapitel (se tabell 2).

2.1 PRODUKTIVITETSHYPOTASEN

Produktivitetshypotesen baseras på Gary Beckers (1991) modell och bygger på antagandet att personer som ingår i samma hushåll kan endera specialisera sig på marknadsarbete eller hushållsarbete. En person som specialiserar sig på marknadsarbete tjänar mera på grund av att hen kan allokera all sin tid på arbetsmarknaden och investerar därmed i sitt humankapital, vilket ökar personens produktivitet på arbetsmarknaden. Ensamstående män kan inte specialisera sig och måste allokera sin tid dels på arbetsmarknaden och dels på hushållssysslor. Könet styr inte beslutet om vem i hushållet som ska specialisera sig på arbetsmarknaden och vem

² En fjärde och inte i lika stor utsträckning uppmärksammas hypotes är att ensamstående och gifta män har olika preferenser (Reed & Harford 1988). Gifta män prioriterar familjeliv och är därmed villiga att välja arbeten med sämre arbetsmiljö och högre löner för att kunna försörja sin familj. Ogifta män väljer arbeten och yrken med bättre arbetsmiljö men lägre löner. Ogifta och gifta män ersätts lika (ogifta män ersätts i bättre arbetsförhållanden och sämre lön, gifta män ersätts i sämre arbetsförhållanden och bättre lön) och äktenskapspremien uppstår enbart på grund av att premien mäts i monetär lön. Enligt denna hypotes förekommer det inte någon löneskillnad mellan gifta och ogifta män om män som arbetar under lika arbetsvillkor jämförs med varandra.

i hushållet som ska specialisera sig på hushållsarbete. Becker (1991) hävdar dock att kvinnan har en komparativ fördel i hushållssysslor på grund av biologiska skillnader mellan könen. Även om familjemedlemmarna vore biologiskt identiska skulle det uppstå en specialisering mellan hushållsmedlemmar i och med teorin om komparativa fördelar. Becker (1991) lyfter även fram att par kan ha olika ansträngande jobb. Enligt Becker optimerar ett hushåll sin inkomst då familjemedlemmen med en komparativ fördel i hushållsarbete specialiserar sig i hemmet vid sidan av sitt förvärvsarbete. Familjemedlemmen med en komparativ fördel på arbetsmarknaden ska investera all sin tid på arbetsmarknaden.

Finland anses vara en föregångare vad gäller jämställdhet mellan könen och redan år 1919 hade finska kvinnor rätt att förvärvsarbete utan sin makes samtycke (Social- & Hälsovårdsministeriet u.å.). Beckers (1991) modell har speciellt tillämpas på den amerikanska arbetsmarknaden och det finns skäl att anta att specialisering inte sker på den finska arbetsmarknaden i lika stor utsträckning som på den amerikanska. Minskad grad av specialisering mellan makarna kan enligt Richardson (2000a) dels förklara varför äktenskapspremien är betydligt mindre i de nordiska länderna jämfört med USA. Richardson (2000a) poängterar dock att löneskillnaderna minskat överlag, vilket kan tyda på att äktenskapspremien minskat till följd av att ersättningen för specialisering minskat över tiden.

Att löneskillnaderna minskat överlag kan förklaras med de politiska reformerna som stiftats under de senaste decennierna. En mera jämlik arbetsfördelning i hemmet mellan par och en ökad sysselsättningsgrad bland kvinnor har bidragit till att män spenderar mera tid i hemmet än tidigare medan kvinnor spenderar mera tid på arbetsmarknaden än tidigare. De politiska reformerna som bidragit till denna utveckling är bland annat individuell beskattning och offentlig samt subventionerad barnomsorg (Richardson 2000a). Neramo (1994) finner i sin studie att gifta män har sedan 70-talet fördubblats medan tiden som kvinnor lägger på hushållssysslor har halverats sedan mitten av 70-talet. Att äktenskapspremien minskat under de senaste

decennierna kan tolkas som ett stöd för Beckers (1991) specialiseringsmodell. Politiska reformer har bidragit till att män spenderar mera tid i hemmet än tidigare och investerar därmed inte lika mycket i sitt humankapital, som ökar mannens produktivitet på arbetsmarknaden. Det innebär att även äktenskapspremien minskar över tiden.

En annan förklaring till att premien minskat över tiden är för att ersättningen för specialisering har minskat. Edin och Holmlund (2007) visar i sin studie att lönespridningen minskade under 60- och 70-talet. De lyfter bland annat fram minskade löneskillnader mellan kön och åldersgrupper. Även avkastningen på högre utbildning minskade under samma tid. På 80- och 90-talet bröts denna utveckling och löneskillnaderna började igen öka mellan olika samhällsgrupper. Bengtsson, Edin och Holmlund (2014) hävdar att institutionella faktorer, som uppluckring av centraliserade löneförhandlingar, samt marknadsrelaterade faktorer är den främsta förklaringarna till att lönespridningen åter ökade. Bengtsson, Edin och Holmlund (2014) poängterar dock att marknadsrelaterade faktorer inte helt kan förklara den ökade lönespridningen bland annat på grund av att exempelvis högskoleutbildade ökade kraftigt under 90-talet tillika som akademikers lönepremie ökade, något som talar emot teorin om utbud och efterfrågan som marknadsrelaterade faktorer i detta sammanhang syftar till.

Produktivitetsskillnader mellan gifta och ensamstående kan med tiden ha minskat på grund av att skillnader i egenskaper mellan en gift man och en ensamstående man minskat. Alternativt kan produktivitetsskillnaderna ha minskat på grund av att ersättningen för vissa egenskaper som gör gifta män mera produktiva sjunkit. Gray (1997) studerar detta sammanhang, och finner att premien minskat över tiden på grund av minskade produktivitetsskillnader mellan gifta och ogifta män. Produktivitetsskillnader har minskat på grund av minskad specialisering i hushållen. Richardsons (2000b) studie är i linje med Grays studie och Richardson finner att minskad ersättning för vissa egenskaper kan bara marginellt förklara varför äktenskapspremien minskat med tiden. Richardson, liksom Blackburn och Sanders

(1994), poängterar därmed att den avgörande orsaken att äktenskapspremien minskat är för att gifta män och ensamstående män har blivit mera lika i genomsnitt vad gäller vissa egenskaper som påverkar produktiviteten på arbetsmarknaden. Gray (1997) finner även att äktenskapspremien är negativt associerad med hustruns arbetskraftsdeltagande. Loh (1995) visar däremot i sin studie att den manliga äktenskapspremien inte påverkas av hustruns arbetskraftsdeltagande. Å andra sidan tyder Hersche och Stratton (2000) studie på att ensamstående män och gifta män spenderar cirka lika mycket tid på hushållsarbete, vilket förkastar hypotesen om att gifta män lägger mera tid på lönearbete jämfört med ogifta män. Ändå kan Beckers modell inte helt uteslutas då bland annat Korenman och Neumark (1991) studie tyder på att även separerade män erhåller en lönepremie, vilket talar för att partnerskap och giftermål i sig ökar produktiviteten bland män.

Specialisering enligt Beckers (1991) modell anses dock idag inte vara den bidragande orsaken till att det uppstår en partnerpremie och därmed har alternativa förklaringar utformats. En rysk kvalitativ studie visar att det än idag lever kvar en uppfattning om att det är mannen som ska försörja familjen och familjemän tar därmed sitt arbete mera seriöst, vilket leder till att dessa män är mera produktiva på arbetsmarknaden, vilket bidrar till att de även tjänar mera (Ashwin & Isupova 2014, 52). Det finns också studier som tyder på att män som har en partner är gladare, friskare, mera tillfreds med sina liv samt är mindre benägna till missbruk och andra riskbeteenden jämfört med män som bor ensamma (se bland annat Umberson, Crosnoe & Reczek 2010; Lewis et al. 2006). Partnerskapet gör alltså män mera produktiva på arbetsmarknaden men det beror inte på specialisering.

Hypotes 1 (produktivitet): Partnerskap gör män mera produktiva, vilket belönas i högre lön det vill säga en partnerpremie.

2.2 DISKRIMINERINGSHYPOTESEN

Den andra förklaringen är att arbetsgivare diskriminerar och föredrar gifta män framför ogifta. Hill (1979) finner i sin studie att arbetsgivare föredrar arbetstagare med fru och barn, inte på grund av att dessa män är mera produktiva utan på grund av att gifta män med barn har en större försörjningsbörda. Svenska studier finner dock inget stöd för att män med flera barn skulle tjäna mera än män med färre eller inga barn alls (se bland annat Richardson 1997a).

Försörjningsbördan behöver i och för sig inte vara den bidragande orsaken till diskriminering. Maasoumi, Millimet och Sarkar (2009) finner i sin studie att partnerpremien är störst bland låginkomsttagare, det vill säga låginkomsttagare tjänar mest på att gifta sig eller att bo tillsammans med en partner. Partnerpremien uppstår på grund av att låginkomsttagare kan inte signalera sin kompetens med exempelvis utbildning (i och med att låg inkomst och låg utbildning ofta korrelerar). Att vara gift eller att vara sambo blir därmed en merit bland låginkomsttagare och arbetsgivare föredrar gifta eller samboende män framför ensamstående.

En partnerpremie kan även uppstå på grund av att arbetsgivare tror att gifta eller samboende män är mera produktiva. Alternativt kan arbetsgivare tro att gifta eller samboende män med barn är mindre benägna att riskera sitt jobb, genom att exempelvis strejka, på grund av att de har en större försörjningsbörda än ensamstående män (Schwartz 2012). Det är dock viktigt att i detta sammanhang poängtera att favoritism inte nödvändigtvis leder till att gifta eller samboende män erhåller en högre lön utan snarare prefereras vid rekrytering. En arbetsgivare har icke-perfekt

information om de sökande och måste därmed gå efter vad arbetsgivaren vet om personerna baserat på deras CV (England and Farkas 1986, 125–126). Om anställningsbeslutet påverkas av sökandes kön, civilstatus eller dylik egenskap pratar man om statistisk diskriminering. Att undersöka statistisk diskriminering är utmanande och ofta kan diskriminering endast undersökas inom en organisation eller genom att skicka fiktiva arbetsansökningar till riktiga arbetsgivare, och sedan se vilka som blir inbjudna till arbetsintervju. Bygren, Erlandsson och Gähler (2017) studerar om pappor systematiskt favoriseras på den svenska arbetsmarknaden genom att skicka ut fiktiva arbetsansökningar till riktiga arbetsgivare. De finner dock inga bevis som tyder på att pappor favoriseras. Det är dock viktigt att nämna att studier om faderskap inte nödvändigtvis ger samma utfall som studier om partnerskap, och i den ovannämnda studien studeras anställningsfrekvens och inte lön.

En annan orsak till varför vissa män föredras framför andra är mannens utseende. Langlois et al. (2000) studerar en så kallad halo-effekt och finner i sin studie att människor som anses vackra blir bättre behandlade och dessa människor träffar fler partners, tjänar mera, får bättre jobb samt har ett större socialt inflytande än människor som inte uppfattas vara lika vackra. Orsaken till att dessa *vackra* män tjänar mera grundar sig på nepotism, det vill säga dessa män favoriseras av sina medmänniskor. Att vara *vacker* kan även förklaras med selektionshypotesen, i och med att ett visst utseende är en egenskap. Detta förklaras mera ingående senare i avhandlingen.

Varför favoriserar vi då vackra människor? Fenomenet kan förklaras med positiv särbehandling, vilket innebär att hjärnan har lättare att bearbeta information som stämmer överens med vissa stereotyper. Rohner och Rasmussen (2011) finner i sin studie att människan har en tendens att koppla attraktiva människor med positiva egenskaper och attribut och mindre attraktiva människor med mindre positiva egenskaper och attribut. Detta är givetvis en stereotyp som människan har, som nödvändigtvis inte stämmer i verkligheten, men som påverkar hur en människa förhåller sig och handlar i vissa situationer. Vi tror med andra ord att attraktiva män är

bättre än icke-attraktiva män. Berggren, Jordahl och Poutavaara (2017) poängterar dock att attraktiva personer inte nödvändigtvis tolkas som mera kompetenta än icke-attraktiva personer. De undersöker om skönhet och framgång korrelerar och finner att vackra politiker får fler röster än icke-vackra politiker. Resultatet i deras studie tyder alltså på att det finns en skönhetspremie men skönhet och kompetens korrelerar inte med varandra. I och med att mitt datamaterial inte innehåller information om utseende eller arbetsgivarens rekryteringsbeslut fokuserar jag på att studera om försörjningsbördan påverkar en mans lön.

Hypotes 2 (diskriminering): Arbetsgivare föredrar gifta eller samboende män med barn och erbjuder dessa män högre lön.

2.3 SELEKTIONSHYPOTESEN

Den tredje förklaringen är att män med vissa karaktärsdrag och egenskaper som exempelvis hög utbildning, motivation, hälsa och sociala kontakter är mera produktiva på arbetsmarknaden men även mera attraktiva på äktenskapsmarknaden. Det vill säga produktiva män bor tillsammans med en partner, vilket innebär att de tjänar mera oberoende äktenskapet eller partnerskapet. Isacsson (2007), som studerat äktenskapspremien på den svenska arbetsmarknaden, finner stöd för denna *selektionshypotes*. Även Petersen et al. (2011) studie är i linje med selektionshypotesen och författarna finner att lönepremien redan existerar före män gifter sig. En annan svensk studie tyder på att äktenskapspremien kan förklaras med en så kallad positiv selektion, det vill säga att högpresterande eller män med vissa attribut är mera attraktiva på äktenskapsmarknaden men även mera produktiva på arbetsmarknaden (Ginther, Sundström & Björklund 2008). Ginther, Sundström och Björklund (2008)

finner dock att kvinnor upplever en motsatt effekt av äktenskap, det vill säga ett så kallat *äktenskapsstraff* (eng. *female marriage penalty*). Detta straff, det vill säga löneskillnaden mellan gifta och ogifta kvinnor, kan främst förklaras med ökad specialisering i hemmet, det vill säga färre arbetstimmar och fler timmar i hemmet påverkar kvinnans lön negativt. Det innebär att mannens äktenskapspremie, som beror på selektion, bidrar till en specialiseringseffekt för dess maka. Det innebär alltså att trots att mannen erhåller en partnerpremie, i detta fall på grund av mannens personliga egenskaper och inte på grund av äktenskapet i sig, tjänar kvinnor mindre på grund av ökad specialisering i hushållssysslor. Detta leder till att hushållet varken tjänar på att mannen erhåller en partnerpremie eller missgynnas på grund av kvinnans äktenskapsstraff.

Partnerpremien har studerats främst ur ett heteronormativt perspektiv. Jag nämner ovan att könet inte styr valet av vem i hushållet som ska specialisera sig på vilken marknad. Becker (1991) argumenterar dock att biologiska skillnader kan påverka utfallet i och med att kvinnan har en komparativ fördel i att specialisera sig på hushållsarbete. Zavodny (2007) utmanar detta tankesätt genom att studera om homosexuella män erhåller en partnerpremie. Hon finner att homosexuella män som bor tillsammans med en partner tjänar inte signifikant mera än andra homosexuella män eller ensamstående heterosexuella män då hon kontrollerar för bakgrundsvariabler som ålder, utbildning, ursprung och region. Hon finner inte heller att samboende heterosexuella män tjänar mera än ensamstående heterosexuella män. Resultaten är i linje med selektionshypotesen. Datamaterialet som används i min avhandling berättar inte om mannens partner är kvinna, man, ickebinär eller annan könsidentitet. Jag använder därmed ordet partner och partnerpremie i min empiriska analys.

Det finns även studier som tyder på att män som intervjuaren finner mera attraktiva har även högre lön och äktenskapspremien uppstår på grund av att dessa attraktiva män har lättare att hitta någon att gifta sig med (Hamermesh & Biddle 1994). Det är dock

utmanande att studera om selektion är den bidragande orsaken till att det uppstår en lönepremie bland män som bor tillsammans med en partner i och med att själva selektionen är svår att fånga upp, och resultaten kan variera bland annat på grund av datamaterialet, geografiska läget och metoden.

Hypotes 3 (selektion): Högproduktiva män gifter sig eller bor tillsammans med en partner. Partnerskapet påverkar inte en mans produktivitet.

Nedan presenteras en överblick av tidigare studier som är relevanta för avhandlingen. I tabellen inkluderas studier som finner stöd för produktivitetshypotesen, diskrimineringshypotesen och selektionshypotesen. Speciellt nordiska studier lyfts fram.

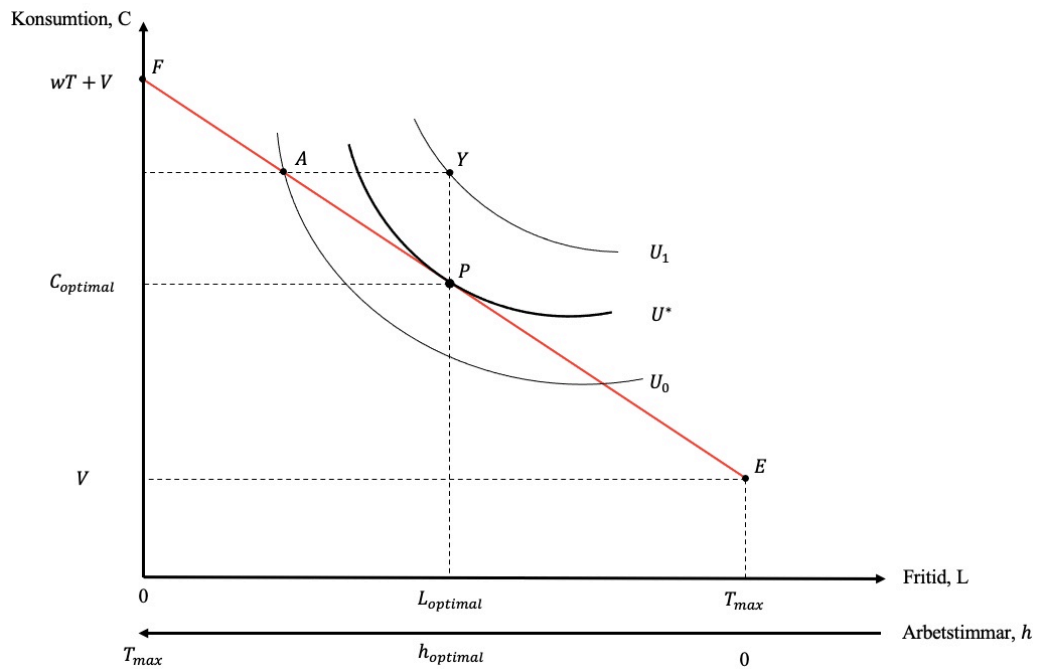
Tabell 1. Överblick av tidigare forskning

Studie	Land	Resultat & slutsats
Hill (1979)	USA	Då bland annat utbildning, arbetserfarenhet och andra arbetsmiljöfaktorer kontrolleras kvarstår en äktenkapspremie på 25% för vita amerikanska män. Premien korrelerar positivt med antal barn och Hill drar slutsatsen att arbetsgivare gynnar män med större försörjningsbörda. Författaren finner stöd för diskrimineringshypotesen.
Becker (1991)	USA	Äktenskap gör män mera produktiva på arbetsmarknaden och hushållet tjänar på att hushållsmedlemmarna specialiserar sig på antingen arbetsmarknaden eller på att producera hushållsnyttigheter. Författaren finner stöd för produktivitetshypotesen.
Korenman & Neumark (1991)	USA	Trots att kontrollvariabler eller så kallade ej uppmätta egenskaper inkluderas reduceras enbart hälften av den ursprungligen uppmätta äktenkapspremien. Hela äktenkapspremien kan inte förklaras med selektionshypotesen och den resterande premien kan tolkas som att äktenskap gör män mera produktiva på arbetsmarknaden. Premien stiger gradvis med äktenskapets varaktighet. Författaren finner stöd för produktivitetshypotesen.
Gray (1997)	USA	Äktenkapspremien har minskat över tiden på grund av reducerade produktivitetsskillnader mellan gifta och ogifta män. Denna minskning kan förklaras med minskad specialisering inom hushållet. Äktenkapspremien är negativt associerad med hustruns arbetskraftsdeltagande. Författaren finner stöd för produktivitetshypotesen.
Hersch & Stratton (2000)	USA	Gifta män är mera produktiva på arbetsmarknaden jämfört med ogifta. Det är dock oklart om detta beror på specialisering i och med att gifta män spenderar cirka lika mycket tid på hushållsarbete som ogifta män trots att hushållsaktiviteterna skiljer sig åt mellan dessa grupper.
Nakosteen, Westerlund & Zimmer (2004)	Sverige	Individer med liknande egenskaper (ex. inkomst) tenderar ingå partnerskap.
Nakosteen & Zimmer (1997)	USA	Singelmän som tjänar mera värderas högre på äktenkapsmarknaden och sannolikheten för att dessa män skiljer sig är mindre än för andra män. Partnerpremien uppstår p.g.a. positiv selektion. Författarna finner stöd för selektionshypotesen.
Sundqvist (1994)	Finland	Det uppstår en äktenkapspremie på den finska arbetsmarknaden. Selektion är den främsta förklaringen till premien. Författaren finner stöd för selektionshypotesen.
Richardson (2000a)	Sverige	Äktenskap och samboförhållande påverkar en mans produktivitet på arbetsmarknaden positivt. Studien finner dock inte stöd för varken Beckers (1991) specialiseringsmodell eller diskrimineringshypotesen. Författaren finner delvis stöd för selektionshypotesen och delvis stöd för produktivitetshypotesen.
Isacsson (2007)	Sverige	Gifta män har en större icke-observerbar förmåga att tjäna pengar jämfört med ogifta män. Resultatet är i linje med selektionshypotesen.
Zavodny (2007)	USA	Författaren finner stöd för selektionshypotesen, samboende homosexuella tjänar inte mera än ensamstående homosexuella eller heterosexuella.
McDonald (2020)	Schweiz	Selektion är den absolut främsta förklaringen till äktenkapspremien. Förändringar i produktivitet och arbetsgivarens preferenser spelar enbart en marginell roll.

3 TEORI

3.1 LÖNEBILDNINGSTEORI OCH HUMANKAPITAL

Innan jag tangerar teorier om själva partnerpremien finns det skäl att lyfta fram det ekonomiska ramverket som bestämmer hur löner fastställs på arbetsmarknaden. Enligt neoklassisk teori strävar den rationella individen efter att nyttomaximera sin välfärd genom att välja en optimal kombination av marknadsarbete och fritid. Marknadsarbete möjliggör konsumtion av varor och tjänster, men det innebär att individen måste ge upp timmar av sin fritid. Tidsallokeringen bestäms främst av individens lönenivå och inkomst (Borjas 2013, 21). En persons nytta (eng. *utility*) bestäms av hens konsumtion (C) av varor och tjänster samt fritid (L) och kan skrivas som nyttofunktion $U = f(C, L)$. Alla möjliga kombinationer av konsumtion och fritid som ger individen samma nytta ligger på samma indifferenskurva. Indifferenskurvorna är nedåtlutande, i och med att individen vill ha mera av båda varorna, och indifferenskurvorna är konvexa mot origo, vilket återspeglar den marginella substitutionskvoten. Indifferenskurvor som ligger *högre upp* genererar större nytta än de indifferenskurvor som ligger *lägre ner* och det innebär att kurvorna kan inte skära varandra, se figur 1. Indifferenskurvornas lutning beror på individens preferenser. Individen begränsas av sin budgetrestriktion som beror på hens arbetsrelaterade inkomst (w), arbetsfria inkomst (V) samt totala tid (T) och kan uttryckas enligt följande $C = (wT + V) - wL$. Den optimala kombinationen av konsumtion och fritid sker där indifferenskurvan tangerar budgetlinjen (Sapsford 2013, 29). I figur 1 sker detta i punkten P.

Figur 1. Optimering av konsumtion och fritid.

I figur 1 visualiseras en persons val av konsumtion och fritid. Om personen väljer att sätta all sin tid på att arbeta befinner hen sig i punkten F. Om personen däremot väljer att inte arbeta befinner personen sig i punkten E. Punkten A ligger på budgetlinjen och är därmed en möjlig kombination av fritid och konsumtion. Större nytta nås dock där indifferenskurvan tangerar budgetlinjen och P är därmed personens optimala val av konsumtion och fritid. I punkten Y nås den största nyttan men den kombinationen av fritid och konsumtion har personen inte råd med.

Senare i avhandlingen diskuteras hur lönenivån påverkar partnerpremien och det är därmed väsentligt att belysa hur det optimala valet av konsumtion och fritid påverkas av förändringar i arbetsinkomsten. Budgetrestriktionernas lutning är beroende av lönen, vilket innebär att en ökning av lönen möjliggör ytterligare konsumtion varmed efterfrågan på normala varor, det vill säga även fritid, ökar. Om den så kallade *inkomsteffekten* dominerar innebär det att fritiden ökar och antalet arbetade timmar minskar. Så är dock inte alltid fallet i och med att ökad arbetsinkomst innebär att

fritiden blir dyrare och om *substitutionseffekten* dominerar optimerar individen sin nytta genom att efterfråga mindre fritid än tidigare trots att lönen stigit. Med andra ord har höginkomsttagare större incitament att förvärvsarbete och skära ner på antalet timmar i hemmet. Vilken effekt som dominerar beror dock på individens preferenser (Borjas 2013, 38). Reservationslönen bestämmer om en individ överhuvudtaget är villig att arbeta. Reservationslönen är den lön som gör individen indifferent mellan att arbeta eller att inte arbeta. Det är inte bara lönenivån som påverkar en individs reservationslön utan även den arbetsfria inkomsten påverkar valet att arbeta eller att låta bli. Sociala förmåner kan i detta fall räknas som arbetsfri inkomst i och med att dessa transfereringar påverkar en persons reservationslön (Cahuc et al. 2014, 766). Det här är bakgrunden till och avgörande antaganden i Beckers (1991) specialiseringsmodell som diskuteras nedan.

Valet mellan fritid och förvärvsarbete görs inte bara under en period utan under hela arbetslivet, vilket innebär att en individ kan byta ut fritid i en tidsperiod mot ökad konsumtion i en annan. Enligt livscykelmodellen, myntad av Franco Modigliani, maximerar hushåll nyttan av den framtida konsumtionen genom att fördela konsumtionen över hela livscykeln (Pressman 2013). Det innebär att en individ arbetar få timmar i perioder då lönen är låg och fritid relativt billig, och fler timmar i perioder då lönen är hög och fritid relativt dyr. Att en individ utnyttjar förändringar av priset på fritid över tiden kallas för den intertemporal substitutionseffekten (eng. *intertemporal substitution hypothesis*) (Borjas 2013, 67). Speciellt produktivitetshypotesen bygger på detta antagande.

Hypoteserna till partnerpremien är alla antingen direkt eller indirekt förknippade med skillnader eller likheter i produktivitet, och det är därför väsentligt att lyfta fram teorin om humankapital. Olika personer har olika kunskaper och erfarenheter som påverkar personens produktivitet. Humankapital är all den kunskap och erfarenhet en person bidrar med på arbetsplatsen. Humankapitalteorin gör det möjligt att studera hur olika personer investerar i sitt humankapital och med hjälp av teorin kan löneskillnader

analyseras mellan olika personer med olika utbildning och bakgrund. Teorin om humankapital grundar sig på Adam Smiths teori om kompenserande löneskillnader (Björklund et al. 2013). Hur olika personer värderar nutid och framtid är individuellt, och med hjälp av nuvärde kan inkomster i olika tidsperioder jämföras. Det finns en del forskning som tyder på att förmögna familjer har en lägre diskonteringsränta än mindre förmögna familjer, men överlag vet man relativt lite om vad som formar en persons tidspreferens (Borjas 2013, 241).

I enlighet med humankapitalteorin finns det två olika förklaringar till varför vissa väljer att investera i sitt humankapital medan andra inte gör det. Den första förklaringen är skillnader i diskonteringsränta. Det innebär att olika individer har olika diskonteringsränta och att de som inte investerar i sitt humankapital (kostnad) värderar idag mera än imorgon. Den andra förklaringen är skillnader i förmåga (eng. *ability*), vilket betyder att olika personer har olika förmåga som gör att personerna är olika produktiva (Borjas 2013, 245-248). Den sistnämnda förklaringen är ett avgörande antagande och bakgrund till selektionshypotesen som diskuteras härnäst.

3.2 PARTNERPREMIEN

I detta avsnitt presenteras teori till produktivitetshypotesen, diskrimineringshypotesen och selektionshypotesen.

3.2.1 PRODUKTIVITET OCH SPECIALISERING

Den kanske mest uppmärksammade hypotesen grundar sig på Gary Beckers (1991) modell som bygger på antagandet att giftermål gör män mera produktiva på arbetsmarknaden i och med att de kan specialisera sig på förvärvsarbete medan deras

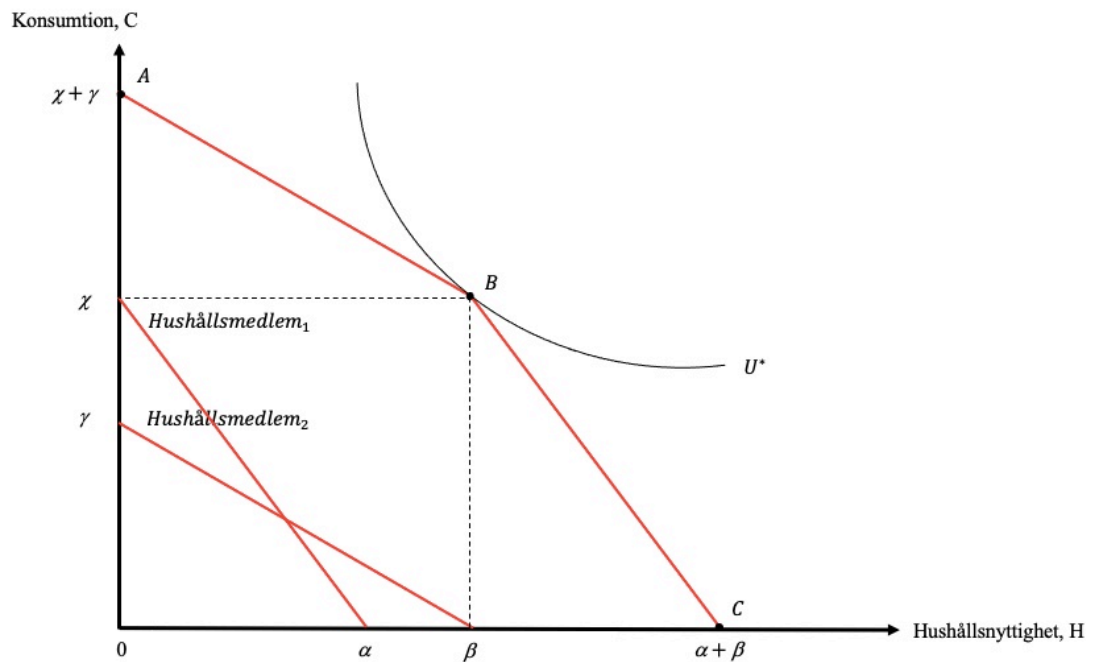
partner kan producera hushållsnyttigheter.³ Giftna män tjänar mera på grund av att de kan investera i humankapital som ökar deras produktivitet i förvärvsarbete. Själva modellen förklarar inte varför just mannen ska förvärvsarbete och kvinnan ska arbeta i hemmet, men Becker (1991) argumenterar för att kvinnor har en komparativ fördel i hushållsarbete på grund av biologiska skillnader mellan könen. Han poängterar även att om familjemedlemmarna är av samma kön sker specialisering i och med teorin om komparativa fördelar.

Hushållets produktionsfunktion (eng. *the household production function*) anger samspelet mellan hushållsmedlemmar och hur de väljer att allokera sin tid mellan hushållsarbete och förvärvsarbete (Borjas 2007). Ovan diskuteras tidsallokering mellan förvärvsarbete och fritid. Fritid kan skrivas om som hushållsarbete som genererar nyttigheter i hemmet, exempelvis städning, barnomsorg och matlagning. Liksom individer strävar efter att optimera sin nytta givet budgetrestriktion, kommer även hushåll att sträva efter det. Ett hushålls nytta beror på varor och tjänster hushållet kan konsumera på marknaden samt hushållsnyttigheter som produceras i hushållet. För att kunna konsumera varor och tjänster krävs att någon eller några i hushållet förvärvsarbetar och för att producera hushållsnyttigheter krävs att någon eller några i hushållet allokerar all eller en del av sin tid i hemmet.

Hushållets produktionsfunktion kan intuitivt förklaras med hjälp av ett exempel. Anta att hushållsmedlem 1 och hushållsmedlem 2 har båda lika många timmar per dag att spendera i hemmet eller på arbetsmarknaden. Hushållsmedlem 1 tjänar mera än hushållsmedlem 2 medan hushållsmedlem 2 är mera produktiv i hemmet än hushållsmedlem 1. Det ger följande villkor: $x > y$ och $\alpha < \beta$. Om hushållsmedlemmarna bodde själva kunde hushållsmedlem 1 konsumera mera varor och tjänster än vad hushållsmedlem 2 kan, om all tid läggs på att förvärvsarbete. Hushållsmedlem 2 kan producera mera hushållsnyttigheter än hushållsmedlem 1 om all tid läggs på att producera hushållsnyttigheter. Om hushållsmedlem 1 och 2 ingår i

³ Förenkling av Beckers (1991) modell i appendix.

samma hushåll är de inte mera bundna till den egna budgetrestriktionen, vilket innebär att deras konsumtionsmöjligheter ökar (ABC) i och med att hushållsmedlemmarna kan specialisera sig på den sektor (marknadsarbete eller hushållsarbete) som de är relativt sett mest produktiva i, se figur 2.

Figur 2. Budgetlinjen för ett hushåll med två personer.

Om båda hushållsmedlemmarna allokerar all sin tid på att förvärvsarbeta befinner de sig i punkt A medan om de allokerar all sin tid på att hushållsarbete befinner de sig i punkt C. Om hushållet ligger i punkt C men de önskar en kombination av konsumtion och hushållsnyttigheter är det lutningen av de individuella budgetrestriktionerna som bestämmer vem av hushållsmedlemmarna som ska allokera den första enheten tid på arbetsmarknaden. Linjen AB har samma lutning som hushållsmedlem 2 individuella budgetrestriktion och linjen BC har samma lutning som hushållsmedlem 1 individuella budgetrestriktion. I exemplet ovan är hushållsmedlem 1 mera produktiv på arbetsmarknaden och hushållsmedlem 2 mera produktiv i hemmet, vilket innebär att

hushållsmedlem 1 intar arbetsmarknaden först. Ett nyttomaximerande hushåll väljer en kombination av varor och tjänster samt hushållsnyttigheter som genererar största möjliga nytta. I exemplet ovan nås den största möjliga nytta i punkt B, där den högsta möjliga indifferenskurvan tangerar budgetlinjen. I detta fall innebär det att hushållsmedlem 2 allokeringar all sin tid i hemmet medan hushållsmedlem 1 allokeringar all sin tid på arbetsmarknaden.

Vad implicerar då modellen? Den visar att lönenivån och produktiviteten i hemmet är avgörande faktorer som bestämmer vem som specialiserar sig på vad. Minskade löneskillnader och innovationer i hemmet, som suddar ut produktivitetsskillnader i hemmet mellan hushållsmedlemmar, minskar incitamentet till specialisering. Finland anses vara en föregångare vad gäller jämställdhet mellan könen, och det finns skäl att anta att specialisering inte sker på den finska arbetsmarknaden i lika stor utsträckning som på marknader med stora löneskillnader och på marknader där produktiviteten i hushållsarbete skiljer sig markant mellan hushållsmedlemmar. Om produktivitetshypotesen är orsaken till att det uppstår en partnerpremie kan jag förvänta mig att premien är relativt sett mindre i Finland jämfört med mera konservativa länder.

3.2.2 DISKRIMINERING

Hill (1979) finner i sin studie att arbetsgivare favoriserar gifta män med barn framför ensamstående män. Hon finner att arbetsgivare bryr sig om männens försörjningsbörda och föredrar därmed gifta män med barn framför ensamstående män. Det är med andra ord frågan om så kallad *taste discrimination*, vilket innebär att arbetsgivaren låter sina fördomar påverka vem hen anställer (Cahuc et al. 2014, 488). Dessa arbetsgivare ges sken av att kostnaden för att anställa en gift man är mindre än kostnaden för att anställa en ensamstående man, trots att så inte är fallet. Det kallas även för nepotism, vilket innebär att den ensamstående mannen (M_e) och den gifta mannen (M_g) är lika

produktiva men arbetsgivaren föreställer sig att kostnaden för att anställa en ensamstående man är w_e , och kostnaden för att anställa en gift man är $w_g(1 - n)$, där koefficienten n antar ett positivt värde. Arbetsgivaren når därmed högre nytta genom att anställa gifta män.

I och med att ensamstående män och gifta män är perfekta substitut kommer en icke-favoriserande arbetsgivare att välja det billigare alternativet. Om exempelvis gifta män är dyrare än ensamstående kommer arbetsgivare som inte favoriserar att anställa enbart ensamstående män tills lönen för denna grupp är lika med värdet av dess marginalprodukt. Arbetsgivare som favoriserar gifta män antar att det är billigare att anställa gifta män om $w_g(1 - n) < w_e$ och ensamstående män om $w_g(1 - n) > w_e$. Valet beror på hur mycket billigare arbetskraft ensamstående män är samt på värdet av n , vilket innebär att arbetsgivare som högt favoriserar gifta män kommer att anställa enbart gifta män, medan arbetsgivare som inte i lika stor utsträckning favoriserar gifta män kommer att anställa ensamstående män för att denna grupp, trots koefficienten n , är billigare arbetskraft. Nepotism leder till att arbetsgivare anställer fel antal arbetstagare och/eller *fel grupp* (i och med att n inte existerar i verkligheten) och arbetsgivaren maximerar därmed inte sin vinst. I teorin innebära det att arbetsgivare måste betala för favorisering eller diskriminering själva (Borjas 2013, 374).

3.2.3 SELEKTION

Selektionshypotesen antar att män är olika produktiva i och med vissa icke-observerbara egenskaper eller förmågor som är tilltalande både på äktenskapsmarknaden och på arbetsmarknaden. Män med dessa egenskaper är mera produktiva på arbetsmarknaden, vilket gör att de tjänar mera och gifter sig eller har en partner i större utsträckning än män som saknar dessa egenskaper. Högproduktiva män

tjänar mera oberoende partnerskapet, det vill säga dessa män skulle tjäna lika mycket som singlar.

Om det finns skillnader i produktivitet eller förmåga (eng. *ability*) mellan en ensamstående man och en man som bor tillsammans med en partner, kan dessa två inte jämföras med varandra (Borjas 2013). Det är med andra ord relevant att beakta individuella skillnader, som exempelvis kunskap, intelligenskvot, föräldrarnas utbildning etc., som kan förklara partnerpremien. Om dessa skillnader inte beaktas överskattas lönepremien. Selektionseffekten gör att personer väljer den *väg i livet*, i termer av exempelvis sysselsättning eller utbildning, som de är mest lämpade för. Därför kan två personer med andra skillnader än civilstatus inte jämföras (Borjas 2013, 248–250).

Tidigare studier har försökt eliminera snedvridningen genom att exempelvis studera tvillingdata (se bland annat Isacson 2007). Jag har inte tillgång till ett tvillingdataset och utför därför en matchningsanalys (eng. *nearest neighbour*). Tanken bakom metoden är att försöka para ihop män som i övrigt är lika förutom att den ena bor tillsammans med en partner och den andra är ensamstående. Om selektionshypotesen är orsaken till att det uppstår en partnerpremie, förväntar jag mig att matchningsanalysen inte tyder på löneskillnader mellan män som är gifta, män som bor tillsammans med en partner eller ensamstående män. Om min analys ger motstridiga resultat beror det antingen på att selektionshypotesen inte kan förklara partnerpremien eller så har jag inte lyckats fånga upp effekten av individuella egenskaper som påverkar utfallet.

4 DATA

I detta kapitel presenteras data som används i avhandlingens empiriska analys. I första avsnittet presenteras deskriptiv statistik som visar att män som bor tillsammans med en partner tjänar mera än ensamstående män.

4.1 TJÄNAR GIFTA OCH SAMBOENDE MERA?

I min empiriska analys använder jag data som är insamlad av Organisationen för ekonomiskt samarbete och utveckling (OECD) för programmet PIAAC (eng. *The Programme for the International Assessment of Adult Competencies*). Datamaterialet är ursprungligen insamlad för att mäta vuxna människors kognitiva förmåga på arbetsplatsen, i hemmet och i samhället. Totalt 250 000 personer från 33 länder deltog i enkätundersökningen (OECD 2016). I min avhandling använder jag OECDs datamaterial för Finland. Datamaterialet är insamlad som enkätdata år 2011-2012 och består av totalt 5464 observationer och 1328 variabler. Tvärsnittsdata består av en bred bas bakgrundsvariabler. Dessa variabler ger inblick i individens utbildning och kunskap, arbetsstatus och arbetserfarenhet, familj och familjebakgrund samt kognitiv förmåga.

Före själva analysen är det rimligt att kontrollera om den gifta eller samboende mannen tjänar mera än den ensamstående mannen på den finska arbetsmarknaden. I tabell 2 presenteras deskriptiv statistik för ett randomiserat urval sysselsatta män i åldern 18–65 år. Jag kontrollerar månadslönen, timlönen, arbetsveckans längd samt antal skolår för samtliga män, för gifta eller samboende män, för gifta eller samboende män med barn, för ensamstående män och för ensamstående män med barn.

Tabell 2. Deskriptiv statistik

	Samtliga observationer	Gifta eller samboende män	Gifta eller samboende män med barn	Ensamstående män	Ensamstående män med barn
Månadsinkomst (€)	3568,2	3718,86	3837,58	3011,85	3482,18
Timlön (€)	20,43	21,31	22,04	17,27	19,95
Arbetsvecka (h)	42,45	42,58	42,84	41,94	43,45
Skolår	12,84	13,02	12,96	12,19	11,82

Anm: Baseras på finsk individdata från OECD och visar medelvärdet för samtliga observationer, män som är gifta eller samboende, män som är gifta eller samboende och har barn samt ensamstående män och ensamstående män med barn. Gifta eller samboende män beaktar alla män som bor tillsammans med en partner oberoende om de har barn eller inte. Gifta män eller samboende män med barn antar män som bor tillsammans med en partner och har barn, oberoende om barnet bor hemma eller inte. Ensamstående män beaktar alla män som inte lever med en partner oberoende om de har barn eller inte. Ensamstående män med barn beaktar män som inte lever med en partner men har barn, oberoende om barnet bor hemma eller inte. Månadsinkomsten är mätt i euro och visar den månatliga inkomsten, inklusive eventuell bonus, för löntagare och egenföretagare och timlön är mätt i euro och visar lönen per timme, inklusive eventuell bonus, för löntagare och egenföretagare. Data består av 1683 observationer.

Tabell 2 visar att gifta och samboende män är inte bara framgångsrika på arbetsmarknaden baserat på inkomst utan de är även mera utbildade. Gifta eller samboende män med barn tjänar upp till cirka 5€/h mera än ensamstående män och gifta eller samboende män har även cirka ett ytterligare skolår än ensamstående män. Ensamstående män arbetar i medeltal minst antal timmar i veckan medan ensamstående män med barn arbetar i medeltal mest antal timmar i veckan.

I tabell 2 granskas enbart om mannen bor tillsammans med en partner samt om mannen har barn men inte om barnen (både biologiska och icke-biologiska) ingår i samma hushåll som mannen. Speciellt produktivitetshypotesen betonar hushållet och i tabell 3 presenteras deskriptiv statistik för män i olika hushåll, till skillnad från tabell 2 där mannens familj står i centrum.

Tabell 3. Deskriptiv statistik

	Samtliga hushåll	Hushåll med man & partner	Hushåll med man, partner & barn	Hushåll med en man	Hushåll med man & barn
Månadsinkomst (€)	3568,2	3503,32	3823,15	3112,02	3754,64
Timlön	20,42	20,21	21,77	17,83	21,38
Arbetsvecka (h)	42,43	42,14	42,79	41,66	42,82
Skolår	12,85	12,67	13,22	12,27	13,13

Anm: Baseras på finsk individdata från OECD och visar medelvärden för samtliga hushåll, hushåll som består av man och partner, hushåll med man, partner och barn, hushåll med en man och hushåll med man och barn. För att räknas som hushållsmedlem måste personen vara officiellt bosatt i hushållet och dela på hushållskostnaderna. Hushållsmedlemmarna kan ha barn som inte ingår i hushållet, de barn beaktas inte. Månadsinkomsten är mätt i euro och visar den månatliga inkomsten, inklusive eventuell bonus, för löntagare och egenföretagare och timlön är mätt i euro och visar lön per timme, inklusive eventuell bonus, för löntagare och egenföretagare. Data består av 1683 observationer.

Tabell 3 visar att hushåll som består av man och mannens partner tjänar i medeltal mindre än hushåll som består av man och barn samt hushåll som består av man, mannens partner och barn. Hushåll som enbart består av en man tjänar i snitt minst. Även antal skolår är minst för hushåll som består av en ensamstående man jämfört med de övriga hushållen. Det som skiljer sig avsevärt från tabell 2 är att hushåll som består av en ensamstående man och mannens barn tjänar i medeltal cirka lika mycket och har cirka lika många skolår som hushåll med man och partner och hushåll med man, partner och barn. Vissa studier finner att även separerade män erhåller en partnerpremie, vilket talar för att partnerskap och giftermål i sig ökar produktiviteten bland män (se bland annat Korenman och Neumark 1991). I detta sammanhang kan dock inte uteslutas att selektionen bidrar till premien. I tidigare kapitel konstateras att selektionshypotesen antar att högpresterande och framgångsrika män på arbetsmarknaden är även attraktiva på äktenskapsmarknaden. Detta säger dock inget om partnerskapets varaktighet. I tabell 3 kan antas att majoriteten av männen som bor tillsammans med sina barn har någon gång bott tillsammans med en partner. Det kan förklara varför resultaten i tabell 3 skiljer sig från resultaten i tabell 2 men det är dock omöjligt att dra slutsatser om orsakerna till partnerpremien baserat på den deskriptiva

statistiken. Däremot visar den beskrivande statistiken att det finns en partnerpremie på den finska arbetsmarknaden och gifta och samboende män tjänar i medeltal mera än ensamstående män. Orsakerna till partnerpremien studeras mera ingående i kapitel 5.

4.2 BAKGRUND, ARBETSMILJÖ OCH KOMPETENS

För att kunna studera om det finns en partnerpremie på den finska arbetsmarknaden bearbetar jag OECDs ursprungliga datamaterial. Det bearbetade datamaterialet består av heltidssysselsatta män i åldern 18–65 år. Samtliga män är löntagare, det vill säga personerna har ett anställningsförhållande. Dessutom är alla individer icke-institutionaliserade och stadigvarande bosatta i Finland. Till näst presenteras datamaterialet samt en överblick av variablerna som används i analysen.

OECDs datamaterial är viktat för att representera hela den finska befolkningen i åldern 16–65 år. Deltagandet i undersökningen skedde med hjälp av en slumpmässig process. Varje individ i datamaterialet är tilldelad en vikt som mäter sannolikheten för att just den typens hushåll individen representerar blir vald att delta i undersökningen (OECD 2016). Datamaterialet måste åtminstone representera 95 procent av målgruppen (OECD 2016, 53). I den empiriska analysen beaktas dessa vikter. OECD rekommenderar även viktning med hjälp av jackknife metoden (Pokropek & Jakubowski 2013). Jag inkluderar alla 80 jackknife vikter (eng. *jackknife replicate weights*) i den linjära regressionsanalysen.⁴

I tabell 4 presenteras en överblick av variablerna som används i analysen och i kapitel 5 introduceras metoderna och specifikationerna. I specifikationerna används en samling kontrollvariabler gällande individen (x) och en samling kontrollvariabler

⁴ Viktning enligt jackknife metoden är inte inkluderad i matchningsanalysen eller i den logistiska regressionen.

gällande individens arbetsmiljö (z). I tabell 4 presenteras varje variabel som ingår i specifikationerna.

Tabell 4. Överblick av variablerna som används i analysen

Variabel	Term	Beskrivning
<i>lnTimlön</i>	<i>w</i>	Naturliga logaritmen av timlön, inklusive eventuell bonus, för löntagare. Beroende variabel i regressionsanalysen och matchningsanalysen.
<i>Sysselsatt</i>	<i>S</i>	Antar värdet 1 om personen är sysselsatt, 0 annars. Beroende variabel i heterogenitetsanalysen.
<i>Partner</i>	<i>P</i>	Partner, binär variabel som antar värdet 1 för personer som är gifta eller bor tillsammans med en partner, 0 annars. Oberoende variabel som ingår i samtliga specifikationer. I heterogenitetsanalysen omdefinieras variabeln till <i>partner (heltid)</i> , <i>partner (deltid)</i> och <i>partner (hemma)</i> . Samtliga variabler är binära och antar värdet 1 om personen har en partner som är heltid sysselsatt, deltid sysselsatt eller heltid sysselsatt i hemmet, 0 annars.
<i>Ålder & ålder²</i>	<i>X</i>	Ålder och ålder i kvadrat uttryckt i år. Kontrollvariabel som ingår i samlingen <i>x</i> i specifikation 1-5.
<i>Skolår</i>	<i>X</i>	Totala antalet skolår uttryckt i år. Kontrollvariabel som ingår i samlingen <i>x</i> i specifikation 1-5.
<i>Arbetserfarenhet & Arbetserfarenhet²</i>	<i>X</i>	Antalet arbetade år på arbetsmarknaden som en person fått lön för samt antalet arbetade år i kvadrat. Kontrollvariabel som ingår i samlingen <i>x</i> i specifikation 1-5.
<i>Barn</i>	<i>X</i>	Binär kontrollvariabel som antar värdet 1 för personer som har barn, 0 annars. Kontrollvariabel som ingår i samlingen <i>x</i> i specifikation 2. I specifikation 3-5 studeras effekten av antalet barn. Fyra binära variabler (<i>ett barn</i> , <i>två barn</i> , <i>tre barn</i> och <i>fyra eller fler barn</i>) inkluderas och antar värdet 1 för personer som har ett barn/ två barn/ tre barn/ fyra eller fler barn, 0 annars. Kontrollvariablerna ingår i samlingen <i>x</i> i specifikation 4-5.
<i>Hälsa</i>	<i>X</i>	Den binära variabeln hälsa antar värdet 1 om personen anser sig ha utmärkt eller mycket god hälsa, 0 annars. Kontrollvariabel som ingår i samlingen <i>x</i> i specifikation 5.
<i>Förmåga</i>	<i>X</i>	Förmåga (eng. <i>ability</i>) består av numerisk förmåga och litteraturrelaterad förmåga. Båda variablerna kan anta värden mellan 0-500 och mäter sannolikheten för att en person ska klara av att lösa en uppgift av en viss svårighetsgrad (se anmärkning). Kontrollvariabel som ingår i samlingen <i>x</i> i specifikation 5.
<i>Hemmapartner</i>	<i>X</i>	Hemmapartner är en binär variabel som antar värdet 1 för personer vars partners heltidsarbete är hushållssysslor och barnavård i hemmet, 0 annars. Kontrollvariabel som ingår i samlingen <i>x</i> i specifikation 5.
<i>Arbetstrivsel</i>	<i>Z</i>	Arbetstrivsel antar värdet 1 för personer som anser sig trivas mycket bra eller bra i sitt arbete, 0 annars. Kontrollvariabel som ingår i samlingen <i>z</i> i specifikation 4-5.
<i>Förman</i>	<i>Z</i>	Förmansposition antar värdet 1 om personen är förman, 0 annars. Kontrollvariabel som ingår i samlingen <i>z</i> i specifikation 4-5.
<i>Inflytande</i>	<i>Z</i>	Inflytande antar värdet 1 för personer som anser sig ha ett inflytande eller kunna övertala andra åtminstone en gång i veckan, 0 annars. Kontrollvariabel som ingår i samlingen <i>z</i> i specifikation 4-5.

Anmärkning till variabeln förmåga: De olika svårighetsgraderna delas upp i nivåerna 0–5 där den första nivån består av enkla uppgifter medan den sista nivån består av avancerade uppgifter. Nivå noll hör till poängintervallet 0–175, nivå ett 176–225, nivå två 226–275, nivå tre 276–325, nivå fyra 326–375, nivå fem 376–500. Variablerna baseras på sannolika värden för numerisk och litteraturrelaterad förmåga (OECD 2013, 69–70).

4.3 BEGRÄNSNINGAR

Är datamaterialet lämpat för att studera partnerpremien? OECDs datamaterial innehåller rikligt med variabler som beskriver individen och dess ställning både i hemmet och på arbetsmarknaden. Trots det fattas en del variabler som är inte bara intressanta utan även nödvändiga för att kunna studera vissa aspekter av partnerpremien. Jag kan exempelvis inte med mitt tvärsnittsdata studera förändringar över tiden. Korenman och Neumark (1991) finner i sin studie att äktenskapspremien stiger i takt med äktenskapets längd, vilket talar för produktivitetshypotesen. I och med att min analys baseras på tvärsnittsdata kan jag inte ta ställning till om premien stiger med äktenskapets längd eller inte. I samband med den deskriptiva statistiken nämner jag att frånskilda män tjänar i snitt lika mycket som gifta och samboende män. Jag nämner dock även att detta kan lika väl indikera en positiv selektionseffekt.

I den empiriska analysen studerar jag även om diskriminering är orsaken till att gifta och samboende män tjänar mera än ensamstående. För en mera utförlig analys av diskrimineringshypotesen är en möjlighet ett så kallat korrespondenstest (eng. *correspondance test*), där fiktiva arbetsansökningar skickas till verkliga arbetsgivare. McDonald (2020) utför i sin studie ett dylikt test och finner att partnerpremien enbart marginellt kan förklaras med diskriminering från arbetsgivarens sida. Som jag nämner tidigare i avhandlingen är det utmanande att dra klara slutsatser av dylika test då testet inte nödvändigtvis säger någonting om lönen utan snarare rekryteringsvalet. Dessutom är det inte heller säkert att dessa fiktiva personer som kallas till arbetsintervju slutligen får jobbet.

Om selektion är orsaken till att det uppstår en partnerpremie måste mitt datamaterial innehålla de variabler som bidrar till selektionseffekten. OECDs datamaterial saknar variabler som beskriver var i Finland personen bor, partners inkomst, variabler som beskriver individens karaktär (som exempelvis stabilitet, flit med mera) samt variabler som ger information om antalet timmar som individen spenderar på hushållsarbete. En

annan begränsning är att mitt datamaterial är relativt litet, vilket påverkar signifikansnivån. För att gräva djupare i selektionen används matchning som metod med förhoppningen om att kringgå flera begränsningar som uppstår med tvärsnittsdata. Både selektions- och produktivitetshypotesen har studerats med enäggstvillingsdataset (se bland annat Antonovics & Tow 2004) och genom matchning behandlar jag datamaterialet som om det vore tvillingdata. Metoden presenteras närmare i nästa kapitel.

5 EMPIRISK FORSKNINGSMETOD

I detta kapitel presenteras metoden som den empiriska studien bygger på. Som regressionsmetod tillämpas minstakvadratmetoden (OLS-metoden) och jag utför en matchningsanalys enligt *nearest neighbour* (närmaste granne, egen översättning), det vill säga genom att para ihop individer med lika egenskaper. Jag kontrollerar även hur robusta de estimerade resultaten är. Avslutningsvis granskas om partnerpremien skiljer sig mellan personer med olika familjebakgrund och mellan personer med olika inkomstnivå.

5.1 MINCERS LÖNEEKVATION

Mincers (1974) löneekvation är ett empiriskt arbetsverktyg som används för att estimerar avkastningen på utbildning. Löneekvationen är en linjär regressionsmodell och ekvationens beroende variabel är logaritmerad timlön och den oberoende variabeln är skolår. Kontrollvariablerna är arbetserfarenhet och arbetserfarenhet i kvadrat. Avkastningen är mätt i timlön i stället för månadslön så att antalet arbetade timmar inte påverkar utfallet (Björklund et al, 140).

I min studie använder jag en omarbetad version av Mincers löneekvation för att estimerar hur giftermål och partnerskap påverkar timlönen. Metoden och specifikationerna som används i avhandlingen är inspirerade av Richardsons (2000b) studie. För att studera hur partnerskap påverkar lönen byter jag ut den oberoende variabeln skolår till den binära variabeln partner. Variabeln antar värdet 1 för personer som är gifta eller bor tillsammans med en partner, 0 annars. Utöver det lägger jag till kontrollvariabler till löneekvationen. Förutom variablerna partner, arbetserfarenhet och arbetserfarenhet i kvadrat inkluderas variablerna ålder och ålder i kvadrat. Som

regressionsmetod tillämpas minstakvadratmetoden (OLS-metoden). Min första specifikation är följande:

$$w_i = \beta_0 + \beta_1 P_i + \sum_{j=2}^6 \beta_j X_{ji} + \varepsilon_i \quad (1)$$

w_i står för utfallsvariabeln logaritmerad timlön för person i och timlönen är beroende av den binära variabeln partner P_i . X_{ji} är en samling kontrollvariabler som i specifikation 1 mäter ålder, ålder i kvadrat, antal skolår, arbetserfarenhet och arbetserfarenhet i kvadrat. Feltermen ε_i fångar den effekt som inte går att förklara med hjälp av modellen men som påverkar utfallsvariabeln. Se tabell 4 för en överblick av variablerna som används i analysen.

Faderskap, barn och antalet barn spelar en väsentlig roll i diskussionen om partnerpremien. Faderskap i sig har visat sig påverka en mans lön positivt (se bland annat Lundberg & Rose 2002). Hill (1979) finner att partnerpremien stiger med antalet barn medan Richardson (1997a) inte finner någon sådan effekt. I specifikation 2 inkluderar jag den binära variabeln barn för att kontrollera vilken effekt barn har på en mans lön. I och med att giftermål och partnerskap korrelerar med barn kontrollerar jag i specifikation 3 för antalet barn. Detta gör jag för att eliminera risken att partnerpremien egentligen avspeglar sambandet mellan faderskap och lön och inte partnerskap och lön. Jag jämför alltså personer med lika många barn genom att inkludera en binär variabel för ett barn, två barn, tre barn och fyra barn eller fler. Specifikation 2 och 3 är lik specifikation 1 men i de senare specifikationerna inkluderas variabeln barn (specifikation 2) och variabler för antalet barn (specifikation 3) i X_{ji} . Specifikation 2 och 3 enligt följande:

$$w_i = \beta_0 + \beta_1 P_i + \sum_{j=2}^7 \beta_j X_{ji} + \varepsilon_i \quad (2)$$

$$w_i = \beta_0 + \beta_1 P_i + \sum_{j=2}^{10} \beta_j X_{ji} + \varepsilon_i \quad (3)$$

Richardson (2000b) studerar effekten av att vara gift eller att bo tillsammans med en partner genom att utöver variablerna i specifikation 3 inkludera variabler som beskriver arbetsmiljön. Richardson använder i sin studie tvärsnittsdata och som empirisk forskningsmetod används en utvidgad Oaxaca-Blinder dekompositionsmodell. I min avhandling används liknande variabler men metoden är annorlunda. Istället för en Oaxaca-Blinder dekompositionsmodell används minstakvadratmetoden och senare i analysen utförs en matchningsanalys där jag jämför män med liknande bakgrund.

$$w_i = \beta_0 + \beta_1 P_i + \sum_{j=2}^{10} \beta_j X_{ji} + \sum_{k=11}^{14} \beta_k Z_{ki} + \varepsilon_i \quad (4)$$

Specifikation 4 bygger vidare på specifikation 3. I specifikation 4 inkluderas Z_{ki} , en samling variabler för arbetsmiljö. I samlingen ingår tre variabler: arbetstrivsel, förmansposition och inflytande. Se tabell 4 för noggrannare beskrivning av respektive variabel.

Studier visar att intelligenskvot och god hälsa har en positiv effekt på lönen (se bland annat Antelius & Zetterberg 2004, Hamila & Rococo 2014). Det finns även forskning som tyder på att ju fler timmar mannens partnern ägnar på arbetsmarknaden desto

mindre lön får mannen (se bland annat Daniel 1991, Becker 1991). Datamaterialet som jag använder i min studie innehåller variabler som beskriver förmåga (eng. *ability*), hälsa och partners sysselsättning. Förmåga delas upp i två olika variabler: numerisk förmåga och litteraturrelaterad förmåga. Båda variablerna kan anta värden mellan 0-500 och mäter sannolikheten för att en person ska klara av att lösa en uppgift av en viss svårighetsgrad. Svårighetsgraderna delas upp i 6 nivåer. OECDs datamaterial består av 10 sannolika värden för numerisk förmåga och 10 sannolika värden för litteraturrelaterad förmåga per observation. I min analys inkluderar jag bara en av de tio sannolika värdena per observation.⁵ Dessa variabler inkluderas i Z_{ki} . Specifikation 5 enligt följande:

$$w_i = \beta_0 + \beta_1 P_i + \sum_{j=2}^{14} \beta_j X_{ji} + \sum_{k=15}^{17} \beta_k Z_{ki} + \varepsilon_i \quad (5)$$

5.1.1 ROBUSTHET OCH HETEROGENITET

Produktivitetshypotesen antar att produktiva hushåll är hushåll där hushållsmedlemmarna specialiserar sig på antingen arbetsmarknaden eller i hushållet. Om hypotesen är riktig innebär det att de män vars partner arbetar deltid eller är sysselsatt i hushållet gynnas mest. Detta kan jag studera genom att omdefiniera den binära variabeln *partner* till dummyvariablerna *partner heltid*, *partner deltid* och *hemmapartner*. Den oberoende variabeln P_i omdefinieras men utöver det baseras estimaten på specifikation 5.

⁵ Hanushek använder OECDs data i sina studier och inkluderar också bara den första variabeln av numerisk förmåga och första variabeln av litteraturrelaterad förmåga av de totalt 20 variablerna som mäter sannolikheten för att en person klarar av att utföra en litteraturrelaterad uppgift eller numerisk uppgift av viss svårighetsgrad (se bland annat Hanushek et al. 2013, Hanushek et al. 2017).

Dessutom studerar jag vilken effekt partnerskap har på sannolikheten att vara sysselsatt. Detta gör jag genom att omdefiniera den beroende variabeln logaritmerad timlön (w_i) till den binära variabeln *oddset för att vara sysselsatt*. Utöver att utfallsvariabeln omdefinieras baseras estimaten på specifikation 5.⁶ I och med att utfallsvariabeln är en binär variabel är en linjär modell inte sannolik. Jag använder därmed en logistiks regression (logit) som istället beskriver oddset för att vara sysselsatt som en multiplikativ modell av att bo med en partner eller av att vara gift (Bazen 2011, 57).

Varför omdefinierar jag utfallsvariabeln? Genom att studera vad oddset för att vara sysselsatt om man bor tillsammans med en partner eller är gift kan det vittna om vem som gifter sig, det vill säga om giftermål eller partnerskap ökar eller minskar sannolikheten att vara sysselsatt.

Slutligen studerar jag om föräldrarnas utbildning påverkar utfallet genom att dela upp datamaterialet i en undersökningsgrupp som består av personer vars båda föräldrar har en lägre utbildning (maximalt 9 skolår) och en undersökningsgrupp som består av personer vars båda föräldrar har en högre utbildning (över 9 skolår). Jag studerar även om olika inkomstgrupper påverkas olika genom att dela upp datamaterialet i tre lika stor grupper enligt inkomst. I den första gruppen ingår de som tjänar mellan 2€ till 15,70€ i timmen, i den andra gruppen ingår de som tjänar mellan 15,71€ till 22,20€ i timmen och i den sista gruppen ingår de som tjänar över 22,20€ i timmen. Heterogenitetsanalysen baseras på specifikation 5.

⁶ I estimatet inkluderas inte variabeln *förmansposition* och estimatet viktas inte enligt jackknife metoden.

5.2 NÄRMASTE GRANNE

Slutligen utför jag en matchningsanalys för att gräva djupare i selektionen. I analysen används matchningsmetoden nearest neighbour (*närmaste granne*, egen översättning) och jag parar ihop personer med lika prediktion att vara gift eller att bo tillsammans med en partner. Prediktionerna baseras på samtliga kontrollvariabler i specifikation 5 och utfallet mäts i logaritmerad timlön. Den enda relevanta skillnaden mellan de matchade personerna är att ena personen är gift eller bor tillsammans med en partner medan den andra personen bor ensam. Med andra ord ska kontrollvariablerna för två matchade personer vara identiska, det vill säga sannolikheten att vara gift eller att bo med en partner baserat på kontrollvariablerna ska vara identisk eller mycket lika. Flera personer i behandlingsgruppen (en person som är gift eller som bor tillsammans med en partner) kan paras ihop med en person i kontrollgruppen (en person som bor ensam). Med andra ord ska behandlade personer överlappa med icke-behandlade, vilket även kallas för *common support* (*överlappningsgrad*, egen översättning) (Bazen 2011, 135). Nackdelen med matchning, jämfört med minstakvadratmetoden, är att vissa observationer inte används, det vill säga personer som inte *finner* ett par kan inte användas i analysen. Jag utgår från att selektionen i behandlingsgruppen är en funktion av de inkluderade variablerna. Det innebär att det inte ska finnas variabler som i sig kan förklara utfallet men som inte inkluderas i analysen (eng. *unconfoundedness*) (Murnane & Willett 2011, 338).

6 RESULTAT OCH ANALYS

I detta kapitel presenteras resultaten för regressions- och matchningsanalysen. Jag finner att en stor del av partnerpremien går att förklara med selektion.

6.1 PARTNERPREMIEN I FINLAND

Tabell 5 visar en linjär estimering av den omarbetade versionen av Mincers löneekvation. Kolumn 1 baserar sig på specifikation (1) och visar att det finns en signifikant positiv effekt på timlönen av att vara gift eller bo med en partner. Att vara gift eller bo med en partner ökar timlönen i genomsnitt med 7,9 % kontrollerat för antal skolår, arbetserfarenhet och arbetserfarenhet i kvadrat.⁷ Med andra ord tjänar gifta och samboende män cirka 7,9 % mera än personer som inte bor tillsammans med en partner eller är gift. Ett ytterligare levnadsår höjer lönen i snitt med 0,5 % och ett ytterligare skolår ökar lönen i snitt med 6,2 %. Det första arbetsåret ökar timlönen i genomsnitt med 3,1 %, varefter ökningstakten faller för varje arbetsår. Kontrollvariabeln ålder och arbetserfarenhet uppvisar den förväntade konkava formen.⁸ Trots det statistiskt signifikanta sambandet dominerar den oförklarade variationen förklaringsgraden, det vill säga bara ca 37 % av variationen i timlönen kan förklaras med variablerna jag kontrollerar för.

Slutsats 1: *Det förekommer en partnerpremie på den finska arbetsmarknaden.*

⁷ Exakt omvandlingsformel används vid tolkningen av samtliga resultat: $(e^x - 1)100$.

⁸ Variabeln *ålder* och *arbetserfarenhet* är linjära positiva termer medan variabeln *ålder*² och *arbetserfarenhet*² är negativa icke-linjära termer.

Tabell 5. OLS- estimat av den omarbetade löneekvationen

	(1) OLS	(2) OLS	(3) OLS	(4) OLS	(5) OLS
Partner	0,0763*** (0,0206)	0,0596*** (0,0221)	0,0578*** (0,0217)	0,0466** (0,0215)	0,0345 (0,0210)
Ålder	0,00514 (0,0103)	0,00190 (0,0102)	0,00231 (0,0103)	0,00544 (0,00972)	0,00905 (0,00980)
Ålder i kvadrat	- 7,66e-05 (0,000121)	- 4,18e-05 (0,000119)	- 4,76e-05 (0,000120)	- 7,06e-05 (0,000112)	- 9,36e-05 (0,000114)
Antal skolår	0,0597*** (0,00373)	0,0599*** (0,00373)	0,0595*** (0,00379)	0,0524*** (0,00356)	0,0429*** (0,00382)
Arbetserfarenhet	0,0302*** (0,00549)	0,0295*** (0,00552)	0,0293*** (0,00560)	0,0247*** (0,00539)	0,0225*** (0,00553)
Arbetserfarenhet i kvadrat	- 0,000444*** (0,000109)	- 0,000439*** (0,000109)	- 0,000435*** (0,000110)	- 0,000367*** (0,000105)	- 0,000331*** (0,000110)
Ett barn			0,0253 (0,0267)	0,0165 (0,0240)	0,0309 (0,0247)
Två barn			0,0761*** (0,0227)	0,0604*** (0,0212)	0,0711*** (0,0207)
Tre barn			0,0258 (0,0264)	0,00282 (0,0239)	0,0117 (0,0234)
Fyra barn			0,0463 (0,0375)	0,0349 (0,0349)	0,0430 (0,0349)
Arbetsstrivsel				0,0935*** (0,0213)	0,0871*** (0,0218)
Förmansposition				0,111*** (0,0182)	0,115*** (0,0174)
Inflytande				0,0745*** (0,0161)	0,0665*** (0,0158)
God hälsa					0,0308** (0,0137)
Förmåga (numerisk)					0,00111*** (0,000348)
Förmåga (litteratur)					9,03e-05 (0,000334)
Hemmapartner					6,21e-07 (0,0291)
Barn		0,0489** (0,0200)			
Konstant	1,675*** (0,168)	1,734*** (0,166)	1,734*** (0,168)	1,661*** (0,158)	1,339*** (0,173)
Antal observationer	1410	1410	1410	1410	1410
Förklaringsgrad	0,374	0,376	0,379	0,421	0,441

Anm: Utfallet är den logaritmerade timlönen. Standardfel inom parentes. ***, ** och * betecknar signifikans på 1, 5 och 10-procentsnivån.

Påverkas utfallet om barn och antalet barn beaktas? Kolumn 2 baseras på specifikation 2 och kolumn 3 baseras på specifikation 3. Jag kontrollerar hur barn och antalet barn påverkar utfallet genom att först inkludera den binära variabeln *barn* och sedan fyra dummyvariabler för antalet barn. Då barn beaktas faller partnerpremien till cirka 6,1 % i kolumn 2 och cirka 6 % i kolumn 3. Effekterna är signifikanta på enprocentsnivån. Med andra ord sjunker partnerpremien då barn och antalet barn beaktas.

I samtliga estimat framkommer att den predikterade timlönen är signifikant högre bland personer som har två barn jämfört med ett, tre eller fler än tre barn. Hill (1979) finner i sin studie att arbetsgivare diskriminerar och föredrar män med fru och barn i och med att dessa män har en större försörjningsbörda. Det skulle innebära att män med flera barn tjänar mera än män med färre eller inga barn alls. Svenska studier kan dock inte finna något sådant samband, trots inkludering av kontrollvariabler för arbetsmiljö (Richardson 2000b). Mitt resultat tyder dock på att en *standardfamilj* enligt västerländska mått, med två vuxna och två barn, är den mest fördelaktiga familjetypen med tanke på en mans lön. En norsk studie visar att faderskap överlag har enbart en marginell positiv effekt på en mans lön medan det är mera sannolikt att höginkomsttagare blir pappor (Kunze 2019). Däremot finner samma studie att antalet barn inte har en lika betydande effekt på en mans lön som faderskap i sig, det vill säga det första barnet. Jag finner varken stöd för att faderskapet (det första barnet) har en betydande effekt på lönen och jag finner inte heller att lönen stiger med antalet barn.

Slutsats 2: *Män med större försörjningsbörda tjänar inte mera. Däremot tjänar män med två barn mera än män utan barn och män med ett, tre eller fler än tre barn.*

Specifikation 4 som estimaten i kolumn 4 baseras på är mest lik data som Richardsson (2000b) använder i sin studie. Richardsson finner att år 1991 tjänar gifta män cirka 8 % mera än ensamstående män och samboende män tjänar i snitt cirka 3,5 % mera än

ensamstående män, då hon kontrollerar för ålder, skolår, arbetserfarenhet, antal barn och variabler för arbetsmiljö. Mitt resultat är i linje med Richardssons resultat: gifta och samboende män tjänar i snitt cirka 4,8 % mera än ensamstående män, kontrollerat för variabler som beskriver individen och variabler för arbetsmiljö. Resultatet är signifikant på femprocentnivån och cirka 42 % av variationen i timlönen kan förklaras med variablerna som inkluderats i regressionen.

Kolumn 5 baseras på specifikation 5. För att gräva djupare i selektionen inkluderas variablerna *hälsa*, *förmåga* och *hemmapartner*. Selektionshypotesen antar att män med vissa egenskaper bor tillsammans med en partner eller gifter sig. Dessa egenskaper är ofta inte observerade, vilket innebär att det är utmanande att fånga effekten av dessa egenskaper i empiriska studier. Ett antal studier tyder på att god hälsa är en egenskap som kan bidra till framgång på arbetsmarknaden. Det är dock väsentligt att nämna att riktningen av kausaliteten mellan hälsa och framgång är omdebatterad. Vissa studier tyder på att god hälsa bidrar till framgång medan andra finner att framgång bidrar till god hälsa (se bland annat Contoyannis & Rice 2001). Tanken bakom numerisk förmåga och litteraturrelaterad förmåga är att fånga egenskaper som ofta värderas högt på arbetsmarknaden. Det är dock sannolikt att förmåga korrelerar med antalet skolår, det vill säga ju fler skolår desto högre förmåga. Ett sätt att studera produktivitetshypotesen med mitt datamaterial är att inkludera variabeln *hemmapartner*. Om specialisering är orsaken till partnerpremien torde personer vars partner arbetar i hemmet tjäna mera. I kolumn 5 sjunker partnerpremien till 3,5 % kontrollerat för samtliga kontrollvariabler. Utfallet är inte signifikant. God hälsa och förmåga har en positiv effekt på lönen medan variabeln *hemmapartner* har ingen betydande effekt på lönen.

Slutsats 3: *Kontrollerat för variabler som beskriver individen och arbetsmiljö sjunker partnerpremien till 3,5 %. Dryga 4 procentenheter av den ursprungligen uppmätta partnerpremien går att förklara med selektion.*

Resultatet ovan tyder på att det finns en partnerpremie på den finska arbetsmarknaden men att premien minskar då kontrollvariabler beaktas. I kapitel 6.2 studeras produktivitetshypotesen närmare men tillsvidare finner jag inget som tyder på att specialisering är orsaken till att det uppstår en partnerpremie. Jag finner inte heller att en större försörjningsbörda bidrar till högre lön.

6.2 SPECIALISERING, FÖRUTSÄTTNING FÖR PRODUKTIVITET?

I detta avsnitt utför jag en robusthetsanalys och studerar hur känsliga estimaten är genom att omdefiniera partner till variablerna *partner (heltid)*, *partner (deltid)* och *partner (hemma)*. Senare studerar jag hur sannolikt det är att vara sysselsatt om man är gift eller bor tillsammans med en partner. I föregående avsnitt konstateras att försörjningsbörda inte är förklaringen till att det uppstår en partnerpremie och att en stor del av premien kan förklaras med selektion. I tabell 6 studeras produktivitetshypotesen närmare genom att se om mannens partners tidsallokering mellan arbete och hushåll påverkar partnerpremien.

Tabell 6. OLS- estimat indelad enligt partnerns sysselsättning

	(5) Partner som arbetar heltid	(5) Partner som arbetar deltid	(5) Partner som arbetar i hushållet	Oddsquot Sysselsatt (logit)
Partner (heltid)	0,0451*** (0,0166)			
Partner (deltid)		-0,0894** (0,0362)		
Partner (hemma)			0,00539 (0,0292)	
Partner				1,270*** (0,258)
Ålder	0,00738 (0,00985)	0,00788 (0,00980)	0,00944 (0,00984)	-0,0342 (0,104)
Ålder i kvadrat	-7,67e-05 (0,000115)	-8,23e-05 (0,000114)	-9,64e-05 (0,000114)	-0,00154 (0,00119)
Antal skolår	0,0428*** (0,00384)	0,0435*** (0,00380)	0,0432*** (0,00378)	0,165*** (0,0509)
Arbetserfarenhet	0,0221*** (0,00549)	0,0228*** (0,00554)	0,0224*** (0,00558)	0,303*** (0,0631)
Arbetserfarenhet i kvadrat	-0,000326*** (0,000109)	-0,000337*** (0,000109)	-0,000333*** (0,000110)	-0,00297** (0,00124)
Ett barn	0,0418* (0,0220)	0,0460** (0,0222)	0,0407* (0,0234)	-0,554 (0,392)
Två barn	0,0779*** (0,0204)	0,0896*** (0,0199)	0,0833*** (0,0200)	-0,677* (0,384)
Tre barn	0,0183 (0,0230)	0,0288 (0,0228)	0,0234 (0,0226)	-0,971** (0,436)
Fyra barn	0,0541 (0,0357)	0,0608* (0,0352)	0,0552 (0,0352)	-1,432*** (0,502)
Arbetsstrivsel	0,0869*** (0,0218)	0,0860*** (0,0220)	0,0876*** (0,0220)	3,822*** (0,285)
Förmansposition	0,114*** (0,0172)	0,116*** (0,0170)	0,116*** (0,0171)	
Inflytande	0,0659*** (0,0159)	0,0675*** (0,0160)	0,0667*** (0,0158)	1,134*** (0,266)
God hälsa	0,0295** (0,0140)	0,0297** (0,0138)	0,0311** (0,0137)	0,230 (0,251)
Förmåga (numerisk)	0,00113*** (0,000346)	0,00115*** (0,000343)	0,00114*** (0,000346)	0,0181*** (0,00441)
Förmåga (litteratur)	6,31e-05 (0,000328)	7,62e-05 (0,000324)	8,92e-05 (0,000332)	-0,0191*** (0,00466)
Hemmapartner				1,928* (1,063)
Konstant	1,384*** (0,176)	1,366*** (0,174)	1,336*** (0,174)	-1,765 (1,870)
Antal observationer	1410	1410	1410	1860
Förklaringsgrad	0,443	0,443	0,440	

Resultaten i tabell 6 tyder på att män vars partner arbetar heltid tjänar mest medan män vars partner arbetar deltid tjänar minst. Män som är heltidsanställda och som bor tillsammans med en partner som är heltidsanställd tjänar i snitt 4,6 % mera än ensamstående män samt män som bor tillsammans med en partner inte arbetar heltid. Estimatet är signifikant på enprocentsnivån. Heltidsanställda män som bor tillsammans med en partner som är deltidanställd tjänar i snitt 8,5 % mindre än ensamstående män eller män vars partner inte arbetar deltid. Estimatet är signifikant på femprocentsnivån. Heltidsanställda män som bor tillsammans med en partner som allokering all sin tid i hemmet tjänar i snitt 0,5 % mera än ensamstående män samt män vars partner inte är heltidssysselsatt i hemmet. Estimatet är inte signifikant. Resultaten är inte i linje med Beckers (1991) hypotes och jag kan därmed anta att specialisering inte är den bidragande orsaken till att det uppstår en partnerpremie.

Slutsats 4: *Heltidsanställda män vars partner är på heltid sysselsatt i hushållet tjänar inte mera än andra heltidsanställda män. Resultatet är inte i linje med Beckers (1991) hypotes.*

Slutligen studerar jag oddset av att vara sysselsatt beroende på partnerskap. Jag finner att då prediktionen av att vara gift eller att bo tillsammans med en partner ökar med en enhet så ökar oddset för att vara sysselsatt med 256 %.⁹ Vad detta i praktiken innebär beror på personen som oddset/sannolikheten för att vara sysselsatt kontrolleras. En person som har oddset 1 har i ursprungsläget en 50% sannolikhet att vara sysselsatt. Det hypotetiska exemplet baseras på de övriga kontrollvariablerna. Om personen dessutom är gift eller bor tillsammans med en partner stiger oddset till 3,56, och sannolikheten för att vara sysselsatt blir 78 procent.¹⁰ Med andra ord stiger

⁹ Exakt omvandlingsformel används $(e^x - 1)100$.

¹⁰ Sannolikhet enligt formel: $odds/(odds+1)$

sannolikheten för att vara sysselsatt om man är gift eller samboende men exakt hur mycket sannolikheten ökar är individuellt och beror på värdet av de övriga kontrollvariablerna för respektive individ.

6.3 SPELAR BAKGRUND OCH INKOMST ROLL?

I detta kapitel utför jag en *heterogenitetsanalys* genom att studera om föräldrarnas utbildning eller mannens inkomstnivå påverkar utfallet. Alla estimat i tabell 7 baseras på specifikation 5.

Tabell 7. OLS- estimat indelad enligt familjebakgrund och inkomst

	(5) <i>Lågutbildade föräldrar (max 9 skolår)</i>	(5) <i>Medel & högutbildade föräldrar (> 9 skolår)</i>	(5) <i>Låginkomst- tagare</i>	(5) <i>Medelinkomst- tagare</i>	(5) <i>Höginkomst- tagare</i>
Partner	0,0486 (0,0325)	0,0127 (0,0273)	0,0362** (0,0179)	0,00143 (0,0110)	0,0193 (0,0267)
Ålder	0,0131 (0,0215)	0,0105 (0,0146)	0,0175* (0,0102)	0,00283 (0,00618)	-0,0151 (0,0145)
Ålder i kvadrat	-9,62e-05 (0,000240)	-0,000145 (0,000207)	-0,000262** (0,000111)	-3,31e-05 (6,97e-05)	0,000195 (0,000159)
Antal skolår	0,0362*** (0,00566)	0,0485*** (0,00644)	0,0146*** (0,00540)	0,00755*** (0,00210)	0,0130*** (0,00463)
Arbetserfarenhet	0,00955 (0,00891)	0,0247*** (0,00837)	0,00481 (0,00592)	0,00141 (0,00355)	0,00809 (0,00704)
Arbetserfarenhet i kvadrat	-0,000139 (0,000179)	-0,000330 (0,000221)	5,91e-05 (9,58e-05)	-2,57e-06 (6,92e-05)	-0,000165 (0,000142)
Ett barn	0,0400 (0,0439)	0,0128 (0,0417)	-0,0264 (0,0234)	-0,00763 (0,0130)	0,0706** (0,0298)
Två barn	0,0569 (0,0384)	0,118*** (0,0342)	-0,000723 (0,0242)	0,0159 (0,0129)	0,0428* (0,0229)
Tre barn	0,0338 (0,0417)	0,0266 (0,0427)	0,0116 (0,0258)	0,0215 (0,0169)	0,00767 (0,0275)
Fyra barn	0,104* (0,0540)	0,0901 (0,0618)	-0,0349 (0,0535)	0,0125 (0,0183)	0,0845* (0,0439)
Arbetsstrivsel	0,115*** (0,0332)	0,105*** (0,0369)	0,0225 (0,0191)	-0,00565 (0,0130)	0,0668** (0,0324)
Förmansposition	0,0974*** (0,0283)	0,118*** (0,0308)	0,00490 (0,0207)	0,0309*** (0,00991)	0,0183 (0,0201)
Inflytande	0,0899*** (0,0242)	0,0606** (0,0246)	-0,00593 (0,0167)	0,0205** (0,0103)	0,0614*** (0,0194)
God hälsa	0,0487* (0,0274)	-0,00628 (0,0229)	0,00522 (0,0157)	0,0123 (0,00981)	0,0264 (0,0189)
Förmåga (numerisk)	0,00124** (0,000594)	0,000930 (0,000563)	-7,63e-05 (0,000339)	0,000252 (0,000219)	0,000800** (0,000376)
Förmåga (litteratur)	0,000443 (0,000538)	-1,67e-05 (0,000581)	0,000465 (0,000336)	7,11e-05 (0,000193)	-0,000506 (0,000346)
Hemmapartner	0,0399 (0,0624)	0,000684 (0,0489)	0,0189 (0,0282)	-0,00941 (0,0162)	-0,0186 (0,0328)
Konstant	1,229*** (0,391)	1,341*** (0,255)	1,881*** (0,171)	2,625*** (0,117)	3,081*** (0,302)
Antal observationer	547	537	470	470	470
Förklaringsgrad	0,403	0,511	0,148	0,152	0,153

Anm: Utfallet är den logaritmerade timlönen. Standardfel inom parentes. ***, ** och * betecknar signifikans på 1, 5 och 10-procentsnivån.

Trots att familjebakgrund ofta på något sätt observerats i studier finns det, i relation till den stora mängd forskning av partnerpremien, relativt få studier som studerar hur premien skiljer sig mellan personer med olika bakgrund och olika inkomstnivå. Resultaten i tabell 7 tyder på att bakgrund, i termer av föräldrarnas utbildning, och inkomstnivå spelar roll.¹¹ Till först estimeras partnerpremien för män vars båda föräldrar har högst en grundskoleutbildning. Giftna eller samboende män vars föräldrar är lågutbildade tjänar i snitt 5 % mera än ensamstående män med lågutbildade föräldrar, kontrollerat för ålder, skolår, arbetserfarenhet, antalet barn, arbetsmiljö, hälsa, förmåga och hemmapartner. Då jag kontrollerar partnerpremien för män vars föräldrar har fler än 9 skolår sjunker premien till 1,3 % kontrollerat för de övriga variablerna.

Hur påverkar då inkomstnivå utfallet? Då jag delar upp datamaterialet enligt inkomst i tre lika stora grupper finner jag att premien är störst bland låginkomsttagare, vilket är i linje med resultaten i tabellens första kolumner. De som tjänar sämst och är giftna eller sambo erhåller en partnerpremie på 3,7 % jämfört med övriga låginkomsttagare som är ensamstående. Då partnerpremien studeras för medelinkomsttagare faller premien till 0,1 %, kontrollerat för de andra variablerna. De som tjänar mest och är giftna eller sambo tjänar i snitt 1,9 % mera än de som tjänar mest och är ensamstående, kontrollerat för de övriga variablerna. Det är dock värt att nämna att enbart estimatet för låginkomsttagare är signifikant. Förklaringsgraden är i regel låg likväl storleken av samplen i samtliga kolumner. Mina resultat är i linje med Maasoumi, Millimet och Sarkar (2009) studie. De finner också att partnerpremien är störst i de lägre inkomstgrupperna, det vill säga låginkomsttagare tjänar mest på att giftna sig eller att bo tillsammans med en partner. Lönespridningen mellan olika inkomstgrupper visualiseras i appendix (se figur 3-6).

¹¹ Studerar även om premien skiljer sig åt mellan män som arbetar inom den offentliga sektorn och män som arbetar inom den privata sektorn men finner ingen signifikant skillnad. Se appendix för resultat (tabell 9).

Slutsats 5: *Låginkomsttagare och/eller män vars föräldrar är lågutbildade tjänar mest på att gifta sig eller bo tillsammans med en partner.*

Slutsats 6: *Partnerpremien bland medel- och höginkomsttagare och/eller män vars föräldrar har fler än 9 skolår kan förklaras med selektionshypotesen.*

6.4 MATCHNINGSANALYS

I tabell 8 presenteras den estimerade partnerpremien vid matchning (eng. *nearest neighbour*). Resultatet visar att gifta eller samboende män tjänar i snitt 2,8 % mera än ensamstående män. Estimatet är inte signifikant. Matchningen sker enligt följande: ett par består av en gift eller en samboende man och en ensamstående man. Dessa män har identiska eller nästintill identiska kontrollvariabler, det vill säga de är lika gamla, de har lika många års utbildning, de har lika många barn och så vidare. Samtliga kontrollvariabler i specifikation 5 inkluderas. Estimatet i tabell 8 är ett medeltal av alla matchningar. Resultatet är i linje med selektionshypotesen och estimaten i tabell 5.

Tabell 8. Matchningsanalys

	Matchningsanalys
Partner	0,028 (0,046)
Behandlade personer	1328

Anm: Partner är en dummyvariabel som antar värdet 1 för gifta och personer som bor tillsammans med en partner, 0 annars. Standardfel inom parentes. De behandlade personerna jämfördes med 217 kontrollpersoner.

7 AVSLUTANDE DISKUSSION

Resultatet i den empiriska analysen indikerar att gifta och samboende män tjänar mera än ensamstående män. Då jag enbart kontrollerar för ålder, utbildning och arbetserfarenhet förekommer en partnerpremie på 7,9 %, det vill säga gifta och samboende män tjänar cirka 7,9 % mera än ensamstående män. Då jag kontrollerar för variabler som beskriver individen och individens arbetsmiljö sjunker premien till 3,5 %. Resultatet påvisar att dryga 4 procentenheter av den ursprungligen uppmätta partnerpremien går att förklara med selektion. Resultaten är i linje med Sundqvists (1994), Richardsons (2000b) och McDonalds (2020) studier.

Föredrar arbetsgivare män med familj på grund av att dessa män har en större försörjningsbörda? Mina resultat är inte i linje med Hills (1979) studie och jag kan inte finna något samband mellan lön och antalet barn. Däremot finner jag att män med två barn tjänar mera än män med ett barn, tre barn eller fler än tre barn. Resultatet är intresseväckande i och med att tidigare studier inte kan finna samma effekt (se bland annat Loughran och Zissimopoulos 2009, Kunze 2019). Loughran och Zissimopoulos (2009) finner att faderskap inte påverkar lönen medan Kunzes (2019) resultat indikerar att faderskap har enbart en marginell positiv effekt på lönen, medan antalet barn inte påverkar utfallet överhuvudtaget. Kan mina resultat indikera att arbetsgivare föredrar män med två barn och erbjuder dessa högre lön, eller är det något speciellt med tvåbarnspappan, och den positiva effekten uppstår på grund av selektion? Frågeställningen kräver vidare forskning.

Då jag studerar hur familjebakgrund och inkomstnivå påverkar utfallet finner jag att låginkomsttagare samt män med lågutbildade föräldrar tjänar mest på att vara gifta eller på att bo tillsammans med en partner. Maasoumi, Millimet och Sarkar (2009) studie tyder på att detta kan bero på att dessa män har i regel få meriter och äktenskap blir därmed en merit som föredras av arbetsgivare. Med andra ord favoriserar arbetsgivare låginkomsttagare som är gifta eller som bor tillsammans med en partner.

Det är dock värt att poängtera att detta sker enbart bland låginkomsttagare då medel- och höginkomsttagare har i regel andra meriter som signalerar kompetens och produktivitet. Mina resultat är i linje med Maasoumi, Millimet och Sarkar (2009) studie, men jag kan inte med säkerhet konstatera att den uppmätta partnerpremien bland låginkomsttagare beror på diskriminering. Det är även värt att lyfta fram att trots att en stor del av partnerpremien bland medelinkomsttagare och höginkomsttagare går att förklara med selektion återstår ändå en marginell löneskillnad mellan samboende och ensamstående.

Produktivitetshypotesen kan mycket begränsat studeras med OECDs tvärsnittsdata. Jag har bland annat inte möjlighet att studera löneförändringar efter att ett samboförhållande eller giftermål påbörjats och inte heller löneeffekterna av att en samborelation avslutas. I min avhandling studerar jag istället om partners anställningsförhållande påverkar mannens lön. Jag finner att män vars partner arbetar heltid tjänar mest och män vars partner arbetar deltid tjänar minst, kontrollerat för samtliga kontrollvariabler. Män vars partner är heltidssysselsatt i hemmet erhåller ingen partnerpremie. Med andra ord talar resultatet emot Beckers (1991) specialiseringsmodell, det vill säga att äktenskap gör män mera produktiva då de kan allokera all sin tid på arbetsmarknaden. Varför tjänar då män vars partner är heltidsanställd mera? Nakosteen, Westerlund och Zimmer (2004) finner i sin studie att individer med liknande egenskaper, som exempelvis inkomst, tenderar ingå samboförhållande eller äktenskap. Om båda parterna spenderar en betydande andel av sin tid på arbetsmarknaden betyder det att en tredje part måste sköta paret's hushåll. I min analys beaktar jag inte möjligheten att par kan *utkontraktera* (eng. *outsource*) hushållssysslor till en av paret anställd tredje part. Det skulle innebära att båda parterna kan lägga all sin tid på att arbeta, vilket gör dem mera produktiva. Man kunde även studera om två högproduktiva personer, som ingår i samma hushåll, sporrar varandra till ytterligare produktivitet.

Då jag parar ihop en gift eller en samboende man med en ensamstående man, allt annat lika, uppmätts partnerpremien till cirka 2,8 %. Precis som jag redan tidigare poängterat kan en stor del av premien förklaras med selektion. Men vad beror den resterande premien på? Det är sannolikt att jag i min studie inte lyckas fånga effekten av vissa egenskaper som påverkar utfallet. Med andra ord kan exempelvis egenskaper som utseende och karisma spela en väsentlig roll, men dessa icke-uppmätta effekter är utmanande att fånga i empiriska analyser. Det är med andra ord rimligt att anta att även den resterande premien på några procent går att förklara med selektion. Specialisering eller diskriminering kan dock inte helt uteslutas med tanke på resultaten från robusthets- och heterogenitetsanalysen. Produktivitetshypotesen studeras mycket begränsat i min avhandling och en del av mina resultat vittnar de facto om diskriminering. Med andra ord krävs vidare forskning av just dessa hypoteser.

Avslutningsvis vill jag lyfta fram ett citat ur Sundqvist (1994, 67) studie. Han skriver i slutet av sin avhandling: ”Kvinnor är helt bortlämnade i den här undersökningen, men de vore helt säkert värda en egen undersökning.”. Inte heller i min avhandling lyfts kvinnan fram, trots att kvinnans ställning på arbetsmarknaden, i hemmet och i familjen är minst lika viktig att studera. Inte minst med tanke på jämlikhet mellan könen. Den kvinnliga partnerpremien/straffet kan även vittna om de genomförda reformernas effekt på arbetsmarknaden. Dessutom ger dylika studier förutsättningar för en mera slagkraftig arbetsmarknad, ett debatterat ämne bland beslutsfattare som alltid ligger i tiden.

LITTERATURFÖRTECKNING

Antelius, J., & Zetterberg, J. (2004). Intelligens och personlighetsdrag som förklaring till inkomst (löne-) skillnader mellan individer.

Antonovics, K., & Town, R. (2004). Are all the good men married? Uncovering the sources of the marital wage premium. *American Economic Review*, 94(2), 317-321.

Ashwin, S., & Isupova, O. (2014). "Behind every great man...": the male marriage wage premium examined qualitatively. *Journal of Marriage and Family*, 76(1), 37-55.

Bazen, S. (2011). *Econometric methods for labour economics*. ProQuest Ebook Central <https://ebookcentral.proquest.com>

Becker, G. (1991). *A treatise on the family*, Harvard University Press, Cambridge, MA.

Bengtsson, N., Edin, P. A., & Holmlund, B. (2014). Löner, sysselsättning och inkomster—ökar klyftorna i Sverige. *Rapport till Finanspolitiska rådet*, 1(1).

Berggren, N., Jordahl, H., & Poutvaara, P. (2017). The right look: Conservative politicians look better and voters reward it. *Journal of Public Economics*, 146, 79-86.

Björklund, A., Edin, P. A., Holmlund, B., & Wadensjö, E. (2006). *Arbetsmarknadsekonomi*. Tredje reviderade upplagan. Stockholm: SNS Förlag.

Blackburn, M., & Korenman, S. (1994). The declining marital-status earnings differential. *Journal of Population Economics*, 7(3), 247-270.

Borjas, G. (2013). *Labor Economics*. 6 uppl. New York: McGraw-Hill.

Borjas, G. (2007). *Labor Economics*. 4 uppl. New York: McGraw-Hill.

Bygren, M., Erlandsson, A., & Gähler, M. (2017). Do employers prefer fathers? Evidence from a field experiment testing the gender by parenthood interaction effect on callbacks to job applications. *European Sociological Review*, 33(3), 337-348.

Cahuc, P., Carcillo, S., Zylberberg, A. (2014). *Labor economics*. Andra upplagan. ProQuest Ebook Central <https://ebookcentral.proquest.com>

Chun, H., & Lee, I. (2001). Why do married men earn more: productivity or marriage selection?. *Economic Inquiry*, 39(2), 307-319.

Contoyannis, P., & Rice, N. (2001). The impact of health on wages: evidence from the British Household Panel Survey. *Empirical Economics*, 26(4), 599-622.

Daniel, K. (1991). *Does marriage make men more productive?* (No. 92-2). Chicago-Economics Research Center.

Edin, P. A., & Holmlund, B. (2007). 9. *The Swedish Wage Structure: The Rise and Fall of Solidarity Wage Policy?* (pp. 307-344). University of Chicago Press.

Farkas, G. (1986). *Households, employment, and gender: a social, economic, and demographic view*. New York: Aldine Publishing Company.

Findikator (2021, 9 juni). *Familjetyper*. Hämtad den 9.11.2021 från Findikator: <https://findikaattori.fi/sv/31>

Ginther, D., Sundstrom, M., & Bjorklund, A. (2008). *Does marriage lead to specialization in Sweden? An evaluation of trends in adult earnings before and after marriage*. Working Paper, University of Kansas.

Gray, J. S. (1997). The fall in men's return to marriage: Declining productivity effects or changing selection?. *Journal of Human Resources*, 481-504.

Halima, M. A. B., & Rococo, E. (2014). Wage differences according to health status in France. *Social Science & Medicine*, 120, 260-268.

Hamermesh, D & Biddle, J. (1994). Beauty and the labor market. *American Economic Review*, 84(5), 1174-1194.

Hanushek, E. A., Schwerdt, G., Wiederhold, S., & Woessmann, L. (2017). Coping with change: International differences in the returns to skills. *Economics Letters*, 153, 15-19.

Hanushek, E. A., Schwerdt, G., Wiederhold, S., & Woessmann, L. (2015). Returns to skills around the world: Evidence from PIAAC. *European Economic Review*, 73, 103-130.

Hersch, J., & Stratton, L. S. (2000). Household specialization and the male marriage wage premium. *ILR Review*, 54(1), 78-94.

Hill, M. S. (1979). The wage effects of marital status and children. *Journal of Human Resources*, 579-594.

Isacsson, G. (2007). Twin data vs. longitudinal data to control for unobserved variables in earnings functions—which are the differences?. *Oxford Bulletin of Economics and Statistics*, 69(3), 339-362.

Jacobsen, J. P., & Rayack, W. L. (1996). Do men whose wives work really earn less?. *The American Economic Review*, 86(2), 268-273.

Korenman, S., & Neumark, D. (1991). Does marriage really make men more productive?. *Journal of Human Resources*, 282-307.

Kunze, A. (2019). The effect of children on male earnings and inequality. *Review of Economics of the Household*, 1-28.

Langlois, J. H., Kalakanis, L., Rubenstein, A. J., Larson, A., Hallam, M., & Smoot, M. (2000). Maxims or myths of beauty? A meta-analytic and theoretical review. *Psychological bulletin*, 126(3), 390.

Lewis, M. A., McBride, C. M., Pollak, K. I., Puleo, E., Butterfield, R. M., & Emmons, K. M. (2006). Understanding health behavior change among couples: An interdependence and communal coping approach. *Social science & medicine*, 62(6), 1369-1380.

de Linde Leonard, M., & Stanley, T. D. (2015). Married with children: What remains when observable biases are removed from the reported male marriage wage premium. *Labour Economics*, 33, 72-80.

Loh, E. S. (1996). Productivity differences and the marriage wage premium for white males. *Journal of Human Resources*, 566-589.

Loughran, D. S., & Zissimopoulos, J. M. (2009). Why wait? The effect of marriage and childbearing on the wages of men and women. *Journal of Human resources*, 44(2), 326-349.

- Lundberg, S., & Rose, E. (2002). The effects of sons and daughters on men's labor supply and wages. *Review of Economics and Statistics*, 84(2), 251-268.
- Maasoumi, E., Millimet, D. L., & Sarkar, D. (2009). Who benefits from marriage?. *Oxford Bulletin of Economics and Statistics*, 71(1), 1-33.
- McDonald, P. (2020). The Male Marriage Premium: Selection, Productivity, or Employer Preferences?. *Journal of Marriage and Family*, 82(5), 1553-1570.
- Mincer, J. A. (1974). The human capital earnings function. In *Schooling, Experience, and Earnings* (pp. 83-96). NBER.
- Murnane, R. J., & Willet, J. B. (2011). *Methods Matter: Improving Casual Inference in Education and Social Science Research*. New York: Oxford University Press.
- Nakosteen, R. A. Westerlund, O. Zimmer, M. A. (2004). "Marital Matching and Earnings – Evidence from the unmarried population in Sweden, the journal of human resources", *Journal of Human Resources*, Vol 39, No 4, pp 1033-1044
- Nakosteen, R. A., & Zimmer, M. A. (1997). Men, money, and marriage: Are high earners more prone than low earners to marry?. *Social Science Quarterly*, 66-82.
- Neumark, D. (1988). Employers' Discriminatory Behavior and the Estimation of Wage Discrimination. *The Journal of Human Resources* 23, 279-95.
- Nermo, M. (1994). Den ofullbordade jämställdheten. *The Uncompleted Gender Equality*) In J. Fritzell and O. Lundberg (eds.) *Vardagens villkor: Levnadsförhållanden i Sverige under tre decennier*, 161-183.

OECD (2016). The Survey of Adult Skills: Reader's Companion Second Edition. OECD Skills Studies. OECD Publishing: Paris. Hämtad den 21.1.2021 från OECD: <http://dx.doi.org/10.1787/9789264258075-en>

OECD (2019). About PIAAC. Hämtad den 26.1.2021 från OECD: <http://www.oecd.org/skills/piaac/>

Petersen, T., Penner, A. M., & Høgsnes, G. (2011). The male marital wage premium: Sorting vs. differential pay. *ILR Review*, 64(2), 283-304.

Pokropek, A., & Jakubowski, M. (2013). PIAACTOOLS: Stata® programs for statistical computing using PIAAC data. Paris: *OECD Publishing*. Hämtad den 9.6.2021 från OECD: https://www.oecd.org/skills/piaac/piactools_16oct_for_web.pdf

Pressman, S. (2013). *Fifty major economists*. Routledge.

Reed, W. R., & Harford, K. (1989). The marriage premium and compensating wage differentials. *Journal of Population Economics*, 2(4), 237-265.

Richardson, K. (1997a). *Essays on Family and Labor*. Doktorsavhandling, Institutet för Social Forskning, Stockholms Universitet. Edsbruk: Akademityck.

Richardson, K. (1997b). "Familjeförhållanden och löneutveckling" i Inga Persson och Eskil Wadensjö (red.) *Kvinnors och mäns löner – varför så olika?*.SOU 1997:136. Stockholm: Fritzes.

Richardson, K. (2000a). *En studie av äktenskapspremiens utveckling på den svenska arbetsmarknaden 1968-1991*. Institutet för arbetsmarknadspolitisk utvärdering (IFAU).

Richardson, Katarina (2000b) "Evolution of the Marriage Premium in the Swedish Labor Market 1968-1991" Institutet för arbetsmarknadspolitisk utvärdering, working paper, 2000:5.

ROHNER, J. C., & Rasmussen, A. (2011). Physical attractiveness stereotype and memory. *Scandinavian journal of psychology*, 52(4), 309-319.

Sapsford, D. (2013). *Labour market economics (routledge revivals)*. ProQuest Ebook Central <https://ebookcentral-proquest-com.ezproxy.vasa.abo.fi>

Schwartz, O. (2012). *Le monde privé des ouvriers*. Paris: Presses universitaires de France.

Social- & Hälsovårdsministeriet (u.å.). *Suomi on sukupuolten tasa-arvon edelläkävijä*. Hämtad den 21.10.2020 från Social- & Hälsovårdsministeriet: <https://stm.fi/suomi-on-sukupuolten-tasa-arvon-edellakavija>

Sundqvist, C. (1994). *Varför har gifta män högre lön?*. Pro gradu-avhandling. Åbo Akademi.

Umberson, D., Crosnoe, R., & Reczek, C. (2010). Social relationships and health behavior across the life course. *Annual review of sociology*, 36, 139-157.

Zavodny, M. (2008). Is there a 'marriage premium' for gay men?. *Review of Economics of the Household*, 6(4), 369-389.

APPENDIX

Beckers (1991) specialiseringsmodell (produktivitetshypotesen):

Till först tangeras ett hushåll med en person. Konsumentens optimala beslut beror på hans nytta och budgetrestriktion. Detta kan visualiseras med hjälp av Marshallska efterfrågefunktionen, det vill säga efterfrågan är nolltegradshomogen i priser och inkomst, vilket innebär att det råder ingen penningillusion. Konsumentens optimala beslut kan visualiseras som ett maximeringsproblem och utfallet beror på preferenser, priser och inkomst:

$$\max u_i(x_i) \text{ då } p_i x_i \leq m_i, x_i \geq 0$$

U står för individens nytta av varor och tjänster som konsumeras på marknaden och kan skrivas enligt följande funktion: $U = U(x_1, \dots, x_n)$. Budgetlinjen kan skrivas enligt följande: $\sum p_i x_i = m$. Marginalnyttan (MU) av varje vara är proportionell till dess pris, vilket kan visualiseras med en Lagrange-ekvation genom att derivera ekvationen med avseende på x_i :

$$L = x_i + \lambda(m - p_i x_i)$$
$$\frac{\partial L}{\partial x_i} = MU = \lambda p_i$$

Lagrange multiplikatorn (λ) visar marginalnyttan av inkomsten och villkoret ovan visar att den efterfrågade kvantiteten för varor är negativt relaterad till dess pris.

För att relatera detta till hushållsaktiviteter kan antas att en individ spenderar tid på arbetsmarknaden och i hushållet. Tiden på arbetsmarknaden genererar lön, vilket möjliggör konsumtion av varor och tjänster medan tid i hemmet genererar

hushållsnyttigheter: $U = U(x_1, \dots, x_n, t_{h_1}, \dots, t_{h_i})$. Individens budgetrestriktion kan nu skrivas enligt följande:

$$\sum p_i x_i + w \sum t_{h_i} = wt + v = S$$

w står för timlönen, v för arbetsfri inkomst och S för den totala inkomsten då all tid allokeras på arbetsmarknaden.

$$\frac{MU_{t_{h_i}}}{MU_{x_i}} = w/p_i \text{ \& } \frac{MU_{t_{h_i}}}{MU_{x_i}} = \mu/p_i \text{ samt } \mu = w$$

Villkoret ovan innebär att om all tid spenderas på arbetsmarknaden mäts värdet av tiden av timlönen w , som är lika med marginalprodukten av tiden på arbetet. Om all tid däremot spenderas i hemmet mäts värdet av tiden av en skugglön för produktiviteten i hemmet (μ) som är lika med marginalprodukten av tiden som läggs på hushållsarbete.

Vidare kan antas att tid och varor är inputvaror i produktionen av nyttigheter, som produceras och konsumeras i hemmet. Nyttigheter kan innebära barn, hälsa, prestige och andra nöjen. Nyttofunktionen av nyttigheter kan skrivas som följande: $U = U(z_1, \dots, z_m)$. z_m står för nyttigheter som konsumeras och är alltså en självproducerad nyttinghet som består av inputvarorna tid och marknadsvaror samt förmåga (eng. *ability*) eller humankapital. Budgetrestriktionen kan nu skrivas som:

$$\sum p_i x_i + w \sum t_{h_i} = \sum_{i=1}^m \pi_i Z_i = S$$

π_i är kostnaden för tiden och marknadsvaror som spenderats på varje enhet av Z . Becker (1991, 9) poängterar även att investering i humankapital inte är samma genom

livet, vilket innebär att konsumtionen av nyttigheter skiljer sig åt mellan olika åldrar och människan är inte indifferent mellan tidigare och senare konsumtion.

Hur ser då specialiseringen ut i ett hushåll? Vem i hushållet som allokera sin tid på att förvärvsarbeta eller på att arbeta i hushållet bestäms delvis av biologiska skillnader och delvis av skillnader i erfarenhet och skillnader i humankapital (Becker 1991, 14). Becker lyfter fram två typer av humankapital: humankapital som ökar produktiviteten på arbetsmarknaden och därmed lönen (H^1) samt humankapital som ökar produktiviteten i hushållet, det vill säga som ökar produktiviteten av nyttigheter i hemmet (H^2). Varje hushållsmedlem optimerar sin nytta genom att välja den optimala fördelningen av H^1 och H^2 samt den optimala tidsallokeringen mellan arbetsmarknaden och hushållet. Om konsumtionen är stationär efter investeringsperioden av H^1 och H^2 kan den aggregerade konsumtionen Z under en tidsperiod skrivas enligt följande:

$$Z = Z(x, t'_h) = Z \left[\frac{a\hat{H}^1 t_w}{p_x}, t_h \psi(\hat{H}^2) \right]$$

\hat{H}^1 och \hat{H}^2 står för den optimala kapitalstocken, p_x står för priset på marknadsvaror, $a\hat{H}^1$ står för lönenivån och $t_h \psi(\hat{H}^2)$ står för den effektiva tiden i hushållet. Den totala tidsrestriktionen kan skrivas som t' och består av timmarna spenderade på arbetsmarknaden t_w och timmarna spenderade i hushållet t_h . Den optimala tidsallokeringen nås då marginalprodukten av arbetade timmar på arbetsmarknaden är lika med marginalprodukten av arbetade timmar i hushållet enligt följande:

$$\frac{\partial Z}{\partial t_w} \equiv \frac{\partial Z}{\partial x} \frac{a\hat{H}^1}{p_x} = \frac{\partial Z}{\partial t_h} \equiv \frac{\partial Z}{\partial t'_h} \psi(\hat{H}^2)$$

I ett hushåll bestäms tidsallokeringen av arbete och hushållssysslor mellan de olika hushållsmedlemmarna av medlemmarnas komparativa fördelar (Becker 1991, 16).

Becker antar att i första perioden är alla lika (de biologiska skillnaderna beaktas inte i detta skede). Hur en hushållsmedlem ska allokera sin tid bestäms enligt hens investeringar i humankapital, både på arbetsmarknaden och i hushållet. De innebär att även i hushåll där hushållsmedlemmarna är biologiskt lika bör specialisering ske i enlighet med teorin om komparativa fördelar.

Men hur ser då den optimala tidsallokeringen ut om biologiska skillnader beaktas? Becker (1991, 23) visar att hushåll med tvåkönade par är mera effektiva hushåll än hushåll med bara män eller hushåll med bara kvinnor. Hushåll med en man och en kvinna kan *utnyttja den biologiska skillnaden*, det vill säga gynnas av att kvinnan har en komparativ fördel i hemmet. Becker lyfter fram att kvinnan kan se efter äldre barn tillika som hon är moderskapsledig, och har därmed även en komparativ fördel i att producera andra hushållsnyttigheter jämfört med mannen som inte biologiskt kan bära ett barn. Ett hushåll med en man och en kvinna maximerar hushållets aggregerade konsumtionen enligt följande:

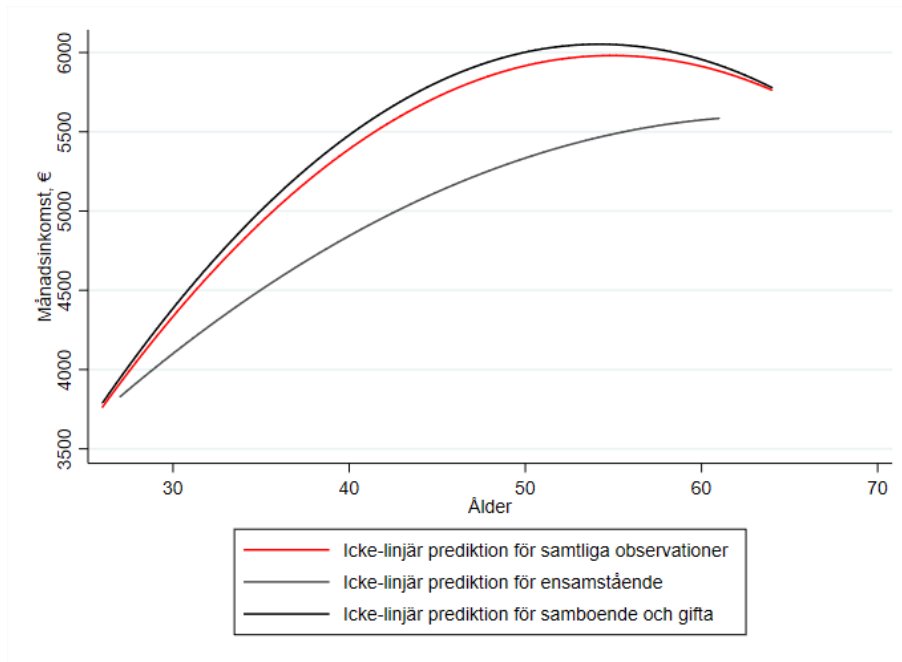
$$Z(x, t'_h) = Z\left(\frac{wt_w^m}{p} + \frac{\alpha wt_w^k}{p}, t_h^m + \beta t_h^k\right)$$

I ekvationen ovan antas att kvinnan har en komparativ fördel i hushållssysslor, det vill säga $\alpha < \beta$. Om mannen allokera tid på arbetsmarknaden och i hushållet enligt detta villkor: $\frac{\partial Z}{\partial x} \frac{w}{p} = \frac{\partial Z}{\partial t'_h}$, ska kvinnan allokera all sin tid på att producera hushållssysslor i och med att kvinnans marginalprodukt är större i hushållet än på arbetsmarknaden i och med att $\alpha \frac{\partial Z}{\partial x} \frac{w}{p} < \beta \frac{\partial Z}{\partial t'_h}$.

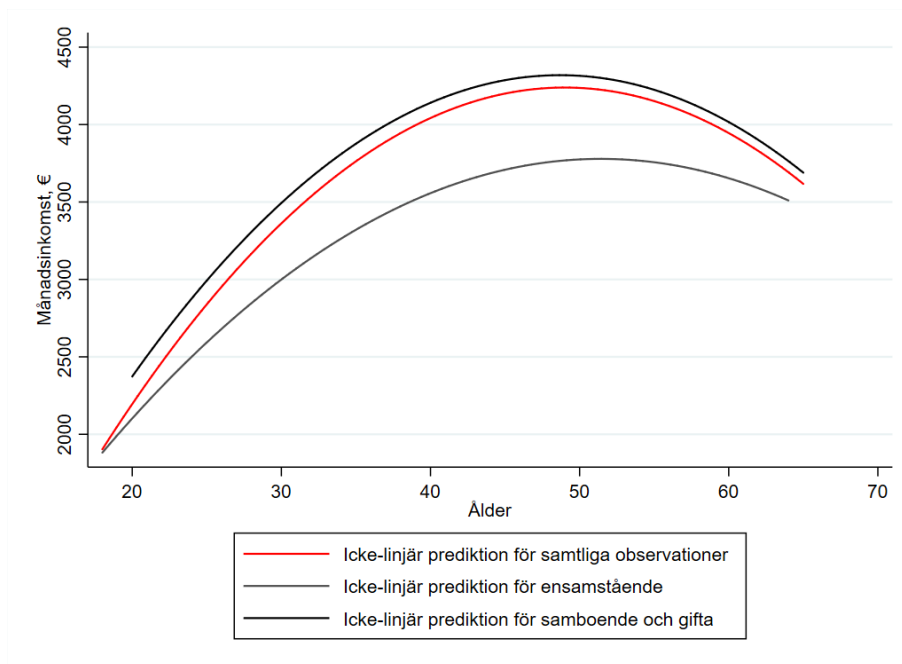
Tabell 9. OLS- estimat av Mincers löneekvation för den privata och offentliga sektorn

	(1)	(2)
	Privata sektorn	Offentliga sektorn
Partner	0,0580** (0,0257)	0,0517 (0,0410)
Skolår	0,0650*** (0,00365)	0,0586*** (0,00876)
Arbetserfarenhet	0,0311*** (0,00308)	0,0188*** (0,00692)
Arbetserfarenhet 2	-0,000477*** (6,69e-05)	-0,000299** (0,000148)
Ett barn	0,0333 (0,0326)	0,00607 (0,0582)
Två barn	0,0665** (0,0277)	0,0889 (0,0545)
Tre barn	0,0335 (0,0341)	0,00724 (0,0495)
Fyra barn	0,0601 (0,0392)	-0,0196 (0,102)
Konstant	1,685*** (0,0514)	1,842*** (0,133)
Antal observationer	1063	322
Förklaringsgrad	0,417	0,334

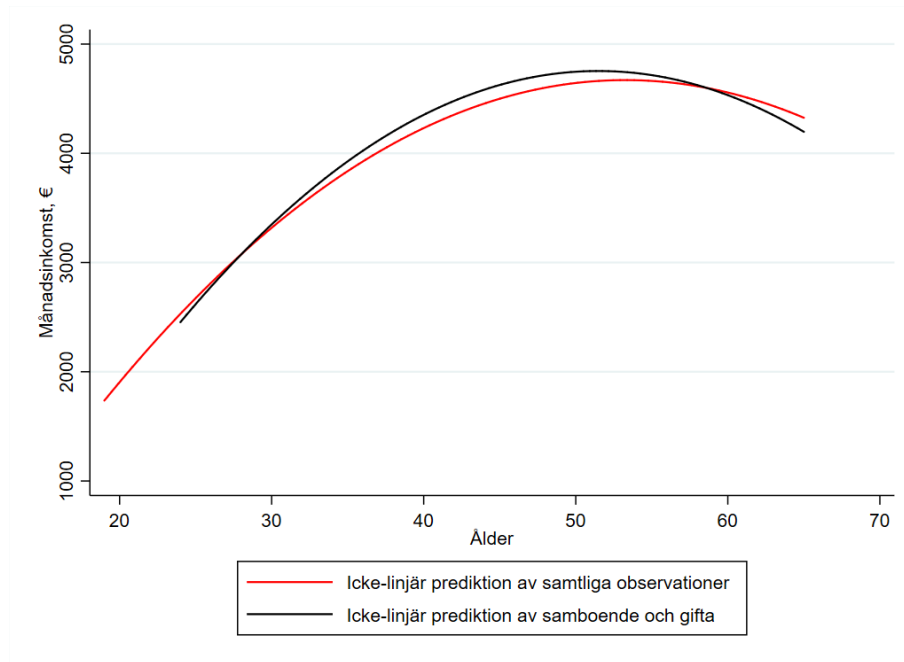
Anm: Utfallet är den logaritmerade timlönen. Standardfel inom parentes. ***, ** och * betecknar signifikans på 1, 5 och 10-procentsnivån.

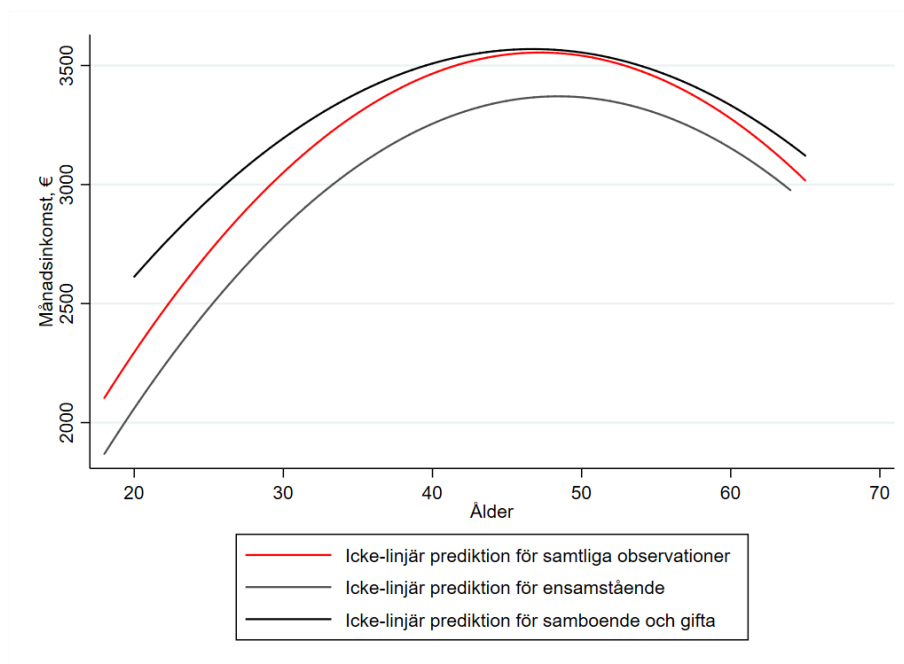
Figur 3. Sambandet mellan månadslön och ålder.

Figur 4. Sambandet mellan månadslön och ålder för låginkomsttagare.

Figur 5. Sambandet mellan månadslön och ålder för medelinkomsttagare.¹²

Figur 6. Sambandet mellan månadslön och ålder för höginkomsttagare.

¹² För få observationer för att estimeras lönespridningen för ensamstående medelinkomsttagare.